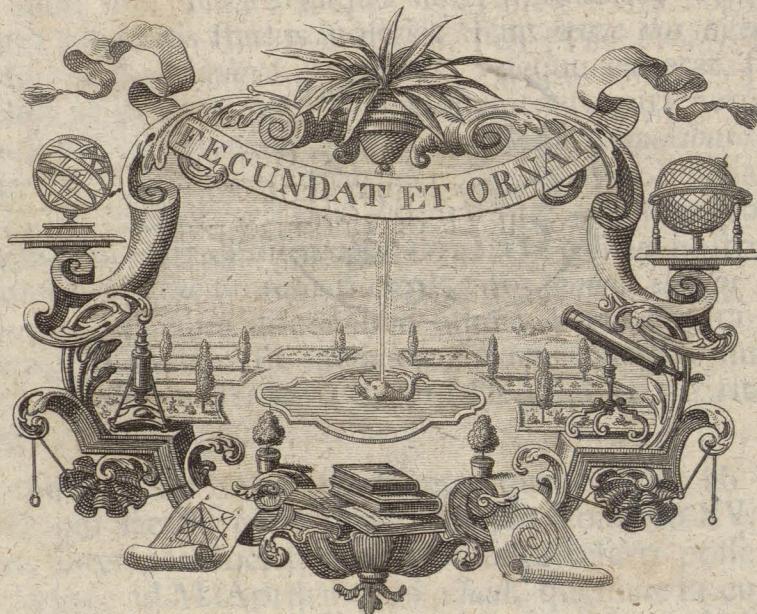

COMMENTATIONES

SOCIETATIS REGIAE SCIENTIARVM
GOTTINGENSIS

AD A. C^{IC}I^{CC}CCCIV. — VIII.

V O L V M E N X VI.

C V M FIGVRIS.

G O T T I N G A E
APVD HENRICVM DIETERICH.
c^{IC}I^{CC}CCCVIII.

— ONE —

INDEX COMMENTATIONUM VOLVMINIS DECIMI SEXTI.

Praefatio Chr. G. Heyne — p. I — XXXII.

Commentationes physicae

annorum clccciiii — viii. usque ad Aprilium.

Aug. Gottl. Richter de phthisi pulmonali operatione chirurgica sa-	p. 3
nanda.	15
Henr. Aug. Wrisberg de nervis viscerum abdominalium Part. III.	48
— de corde testudinis marinae Mydas dictae (tabb. p. 74. memoratae ab auctore, dum superfles erat, operis librariis non sunt traditae).	77
Frid. Benj. Osiander vera cerebri humani circa basin incisi imago, cum obs. de cerebro et medulla spinali, nouaque nervos ac plantarum vasa hydrargyro implendi methodo.	107
Car. Himly de perforatione membranae tympani.	125
Henr. Adolph. Schrader genera nonnulla plantarum emendata et obser-	141
vationibus illustrata.	119
Frid. Stromeyer de gas hydrogenii arsenicati natura atque indole.	6
Io. Frid. Blumenbach Specimen historiae naturalis antiquae artis operi-	
bus illustratae eaque vicissim illustrantis.	
— Decas quinta Collectionis suae craniorum diuersarum gentium il-	199 - 216
lustrata.	

Memoria Io. Frid. Gmelin — in consesso Soc. d. ix. Martii 1805. com-
mendata interprete C. G. Heyne. — I - VIII

Commentationes mathematicae.

Io. Tob. Mayer de halonibus siue coronis.	p. 3
— de adfinitate chemica corporum caelestium Disquisitiones meteo-	31
rologicae. Faseic. I.	69

Car. Frid. Gauss theorematis arithmeticci demonstratio noua.

Commentationes historicae et philologicae.

Ant. Isaac. Sylvestre de Sacy de notione vocum Tenzil et Tawil in libris qui ad Druzorum religionem pertinent.	p. 3
e	Chr.

XXXIV

INDEX.

Chr. G. Heyne de Babyloniorum instituto religioso, vt mulieres ad Veneris templum prostarent. ad Herodot. I, 199.	p. 30
Tho. Chr. Tychsen de Afganorum origine et historia.	43
C. Meiners historia munera Cancellariorum academicorum in vniuersitatibus Gallicis et Italicis. Commentatio I.	65
Chr. G. Heyne de Sacerdotio Comanensi, omninoque de religionum cis et trans Taurum consensione.	101
Tho. Chr. Tychsen de commerciis et nauigationibus Hebraeorum ante exilium Babylonicum.	150
C. Meiners historia munera Cancellariorum in vniuersitatibus Germanicas et Britannicas. Commentatio II.	180
— dubia quaedam vel obscura loca in mysteriorum, in primis Eleusiniorum, historia illustrata.	204
A. H. L. Heeren explicatio planiglobii orbis terrarum faciem exhibentis ante medium saeculum XV. Musei Borgiani Velitis; simul de historia mapparum geographicarum recte instituenda consilia.	250
Chr. G. Heyne Sermonis mythici seu symbolici interpretatio ad cauffas et rationes ductasque inde regulas reuocata.	285 - 323
 Chr. G. Heyne Alloquiorum in Confessibus Societatis sollennibus anniversariis M. Novembbris habitorum Fragmenta.	
— anni c160ccc1.	324
— c160ccc2.	326
— c160ccc3.	331
— c160ccc4.	334
— c160ccc5.	336
— c160ccc6.	337
	340 - 344

Tabulae aeri inciseae Vol. XVI.

Ad *Commentationes physicas.*

F. B. Ofiander vera cerebri humani circa basin incisi imago.	Tab. a. p. 77
	Tab. b. p. 105
H. A. Schrader genera nonnulla plantarum emendata.	Tab. I - V. p. 125 - 140
Io. Frid. Blumenbach specimen hist. nat. operibus artis antiquae illustratae.	Tab. I. p. 171 Tab. II. p. 181 p. 201
Eiusdem Decas quinta craniorum.	Tab. XLI - L.

Ad *Commentationes mathematicas.*

I. T. Mayer de halonibus.	—
Eiusd. de adsinitate corporum caelestium.	p. 14 p. 44

JO. FRID. BLVMENBACHII
 DECAS QVINTA
 COLLECTIONIS SVAE
C R A N I O R V M
DIVERSARVM GENTIVM
 ILLVSTRATA.
 D. XXV. AVG. MDCCCVI.

Quando primum animum ad parandam ex diuersis per terrarum orbem populis craniorum humanorum collectionem appuli, variam quidem eiusmodi congeriei vtilitatem ad illustrandam generis humani naturalem historiam perspexi; neque defuturas mihi occasiones sperauit ex principibus generis humani varietatibus vnum alterumue specimen acquirendi. Verum vti istam spem successus quem expertus sum ultra expectationem superauit, ita et vtilitatem ex studio huius supellectilis deriuandam, longe vberiorem et magis multifariam deprehendi, quam quidem in antecessum putaram.

Ut enim pauca tantum e multis hic memorare liceat, inseruit mihi ista collectio

1. ad quosdam characteres distinctivos humano generi proprios constituendos, quo quidem in primis dentium incisorum inferiorum situm erectum, et quod huic positioni respondet, mentum prominulum, refero.

2. ad pulcherrimam et quasi idealem capitinis ossei formam normalem demonstrandam, cui scopo v. c. eximum feminae Georgianaee cranium (— Dec. III. tab. 21. —) accommodatum est.

3. ad

3. ad generis humani varietates quotquot hactenus innotuerunt, vni eidemque speciei vindicandas, quae per varios gradus inter binae vniuersae scalae extrema, Aethiopicam scilicet et Mongolicam formam, infinitis modis ludit.

4. ab altera vero parte et ad confirmandam divisionem generis humani in quinas varietates, Caucasiam inquam, Mongolicam, Aethiopicam, Americanam et Malaicam.

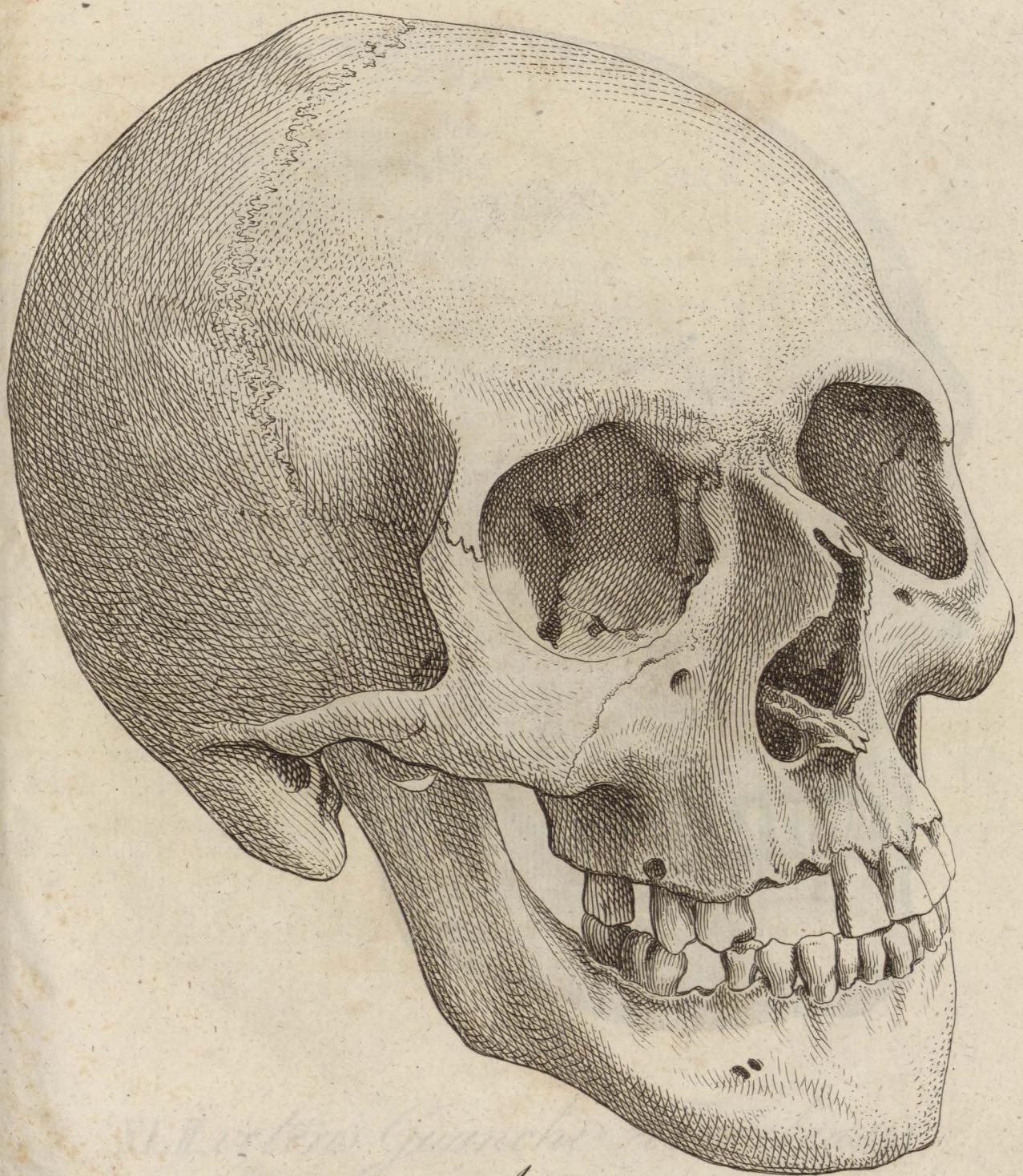
5. ad explicandam formam mixtam quae nempe populis ex diuersarum varietatum connubio ortis propria est, vt vc. Casacis (— Dec. I. tab. 4. —), Kirgisis (— Dec. II. tab. 13. —) etc.

6. ad diluendas opiniones de putatitia vultus similitudine inter dissitas quasdam gentes, quas ideo inter se affines et cognatas crediderunt, vt veterum Aegyptiorum cum Sinensibus, aut horum ipsorum cum Hottentotis.

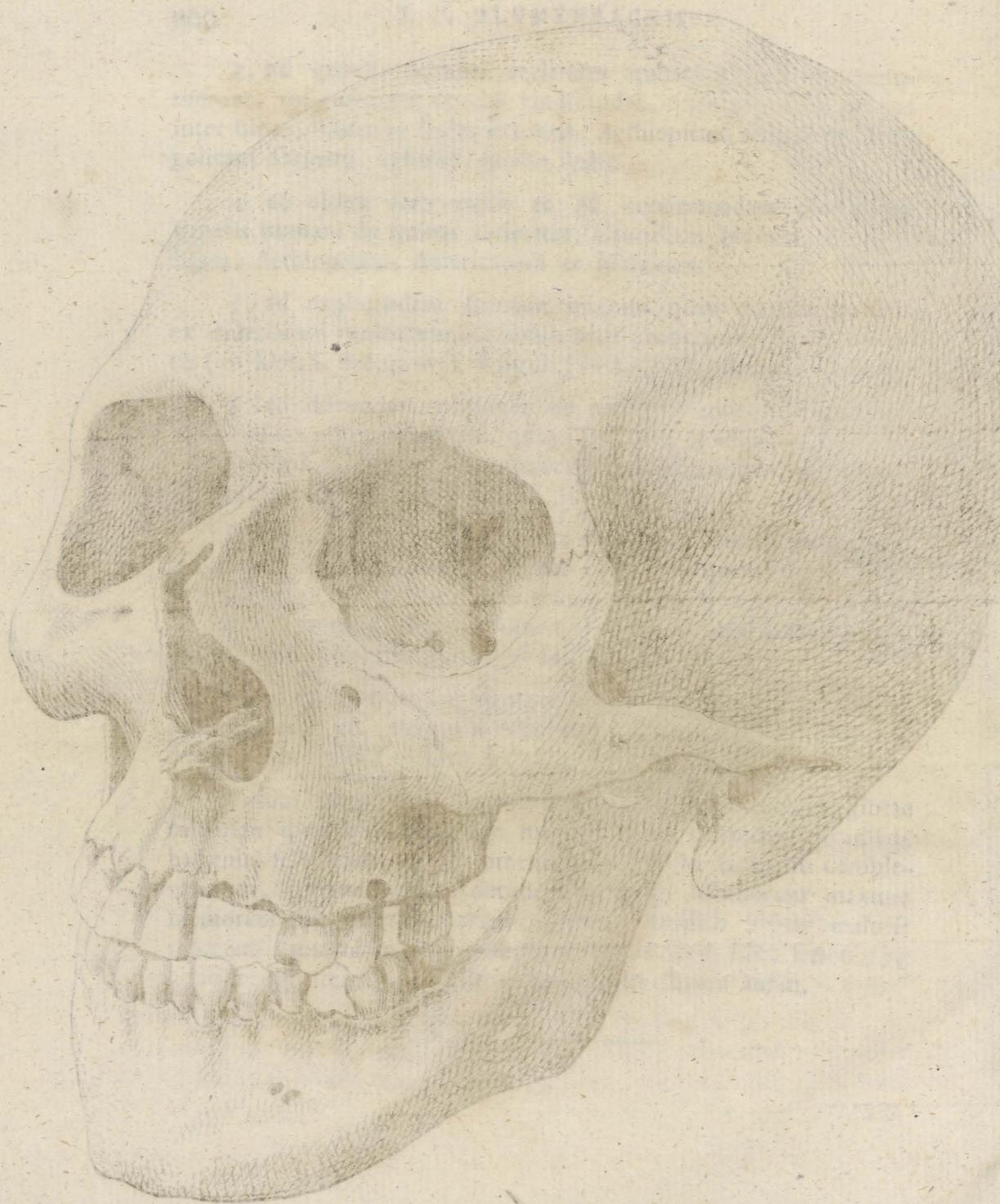
7. vtique vero ad illustrandum ortum quorundam popolorum qui capitis conformatione euidenter cum aliis quibusdam conueniunt, vt prisci Guanchi insularum fortunatarum cum Libyco stemmate veterum Aegyptiorum (— Dec. V. tab. 42. —) aut lacutae cum aliis Mongolis (— Dec. II. tab. 15. —)

8. ad explicandas quasdam physiologicas diuersarum nationum proprietates, vc. insignem odoratum Aethiopum et Indorum Americae borealis (— Dec. I. tab. 9. —)

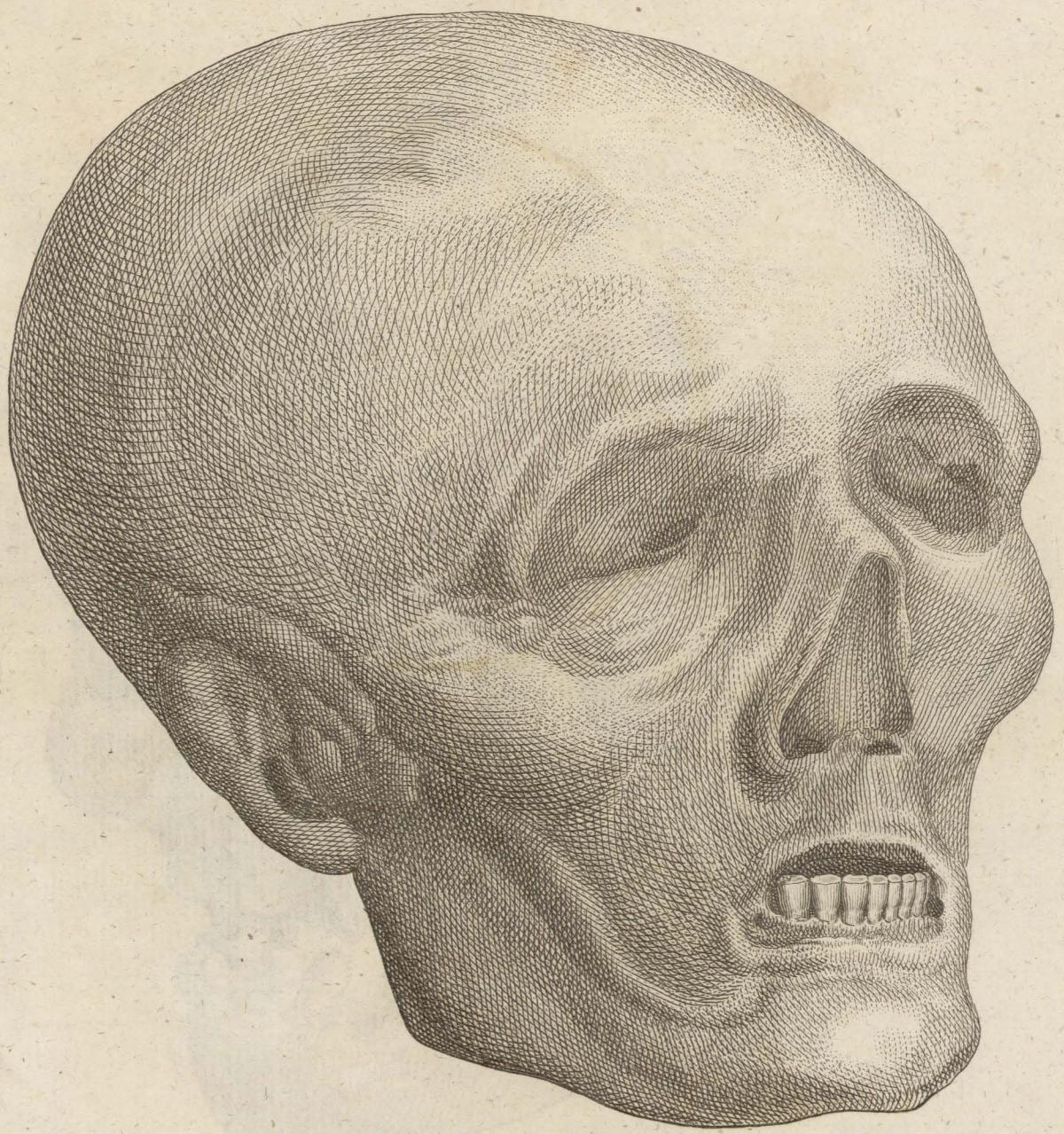
Verum taceo numerosas alias obseruationes quibus quadraginta caluariae quas ex supellecile mea selectas, quaternis decadibus hactenus selegeram, ansam praebuerunt, et his tanquam complementum, quintam adhuc decadem subiungo craniorum maxime memorabilium et rarissimorum; quibus tandem vnicas maioris momenti lacunas in ista collectione (quae dum haec scribo 134 continet specimina), feliciter expletas esse dicere ausim.

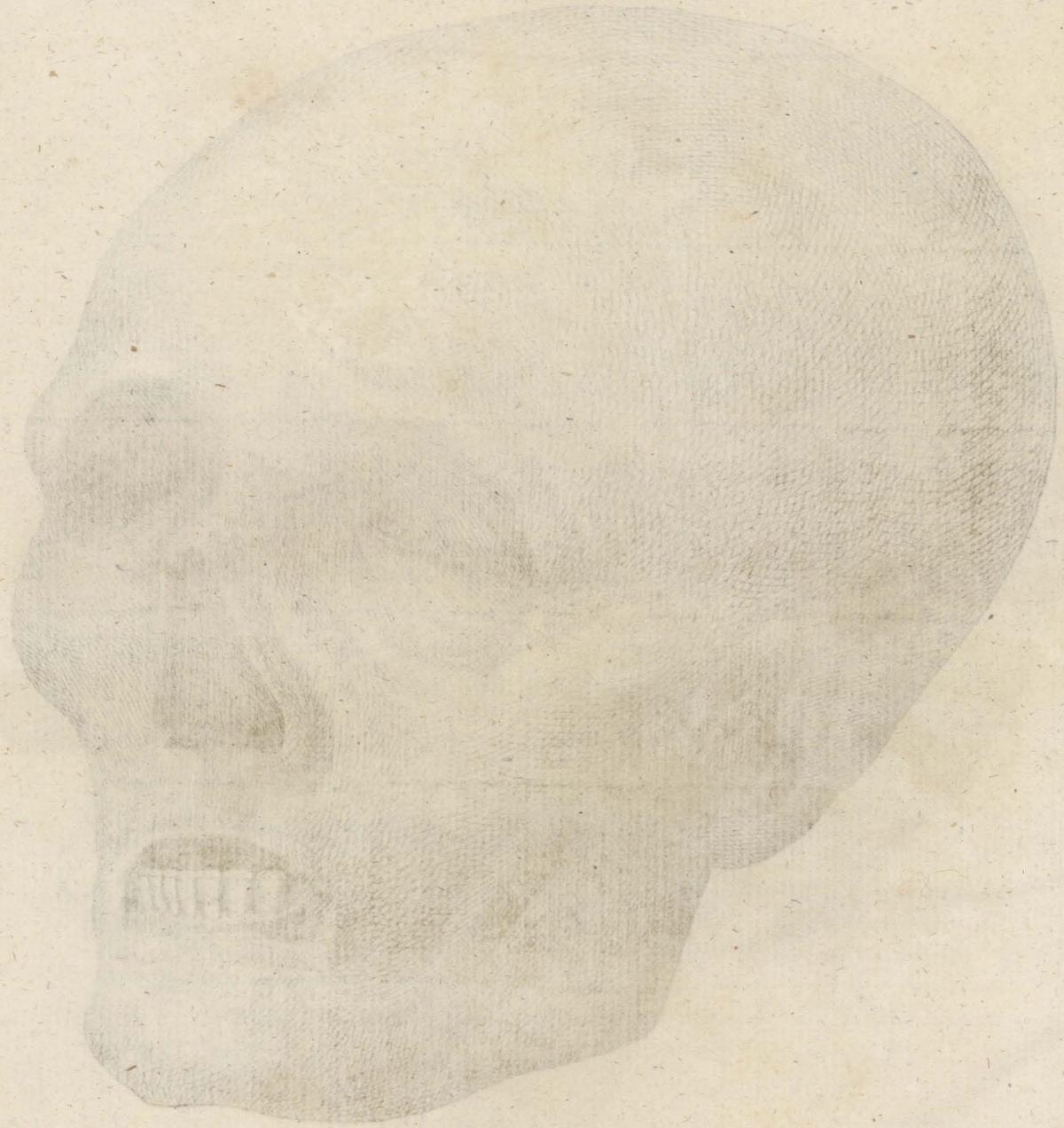
XLI. Armeni.

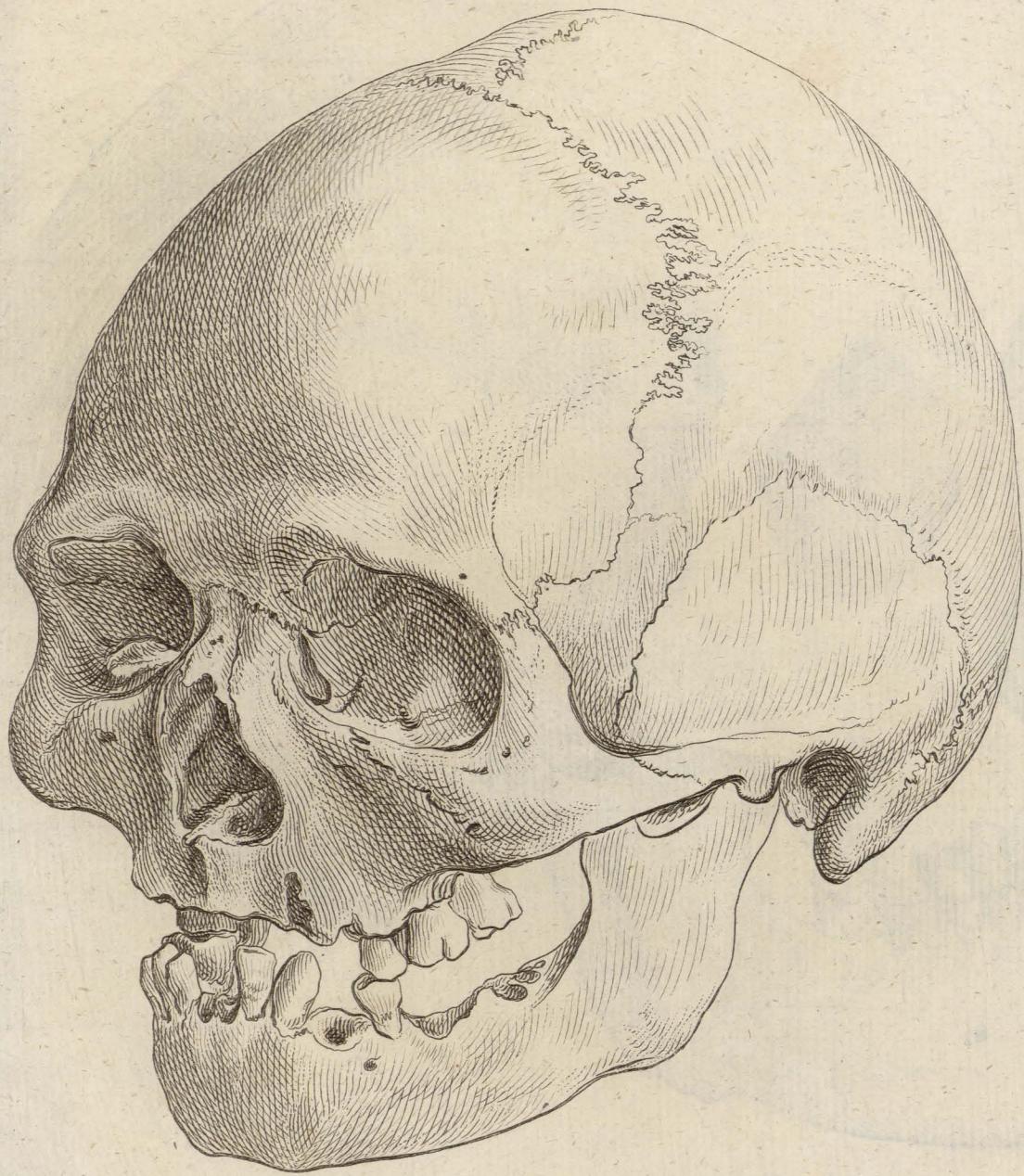
XXX

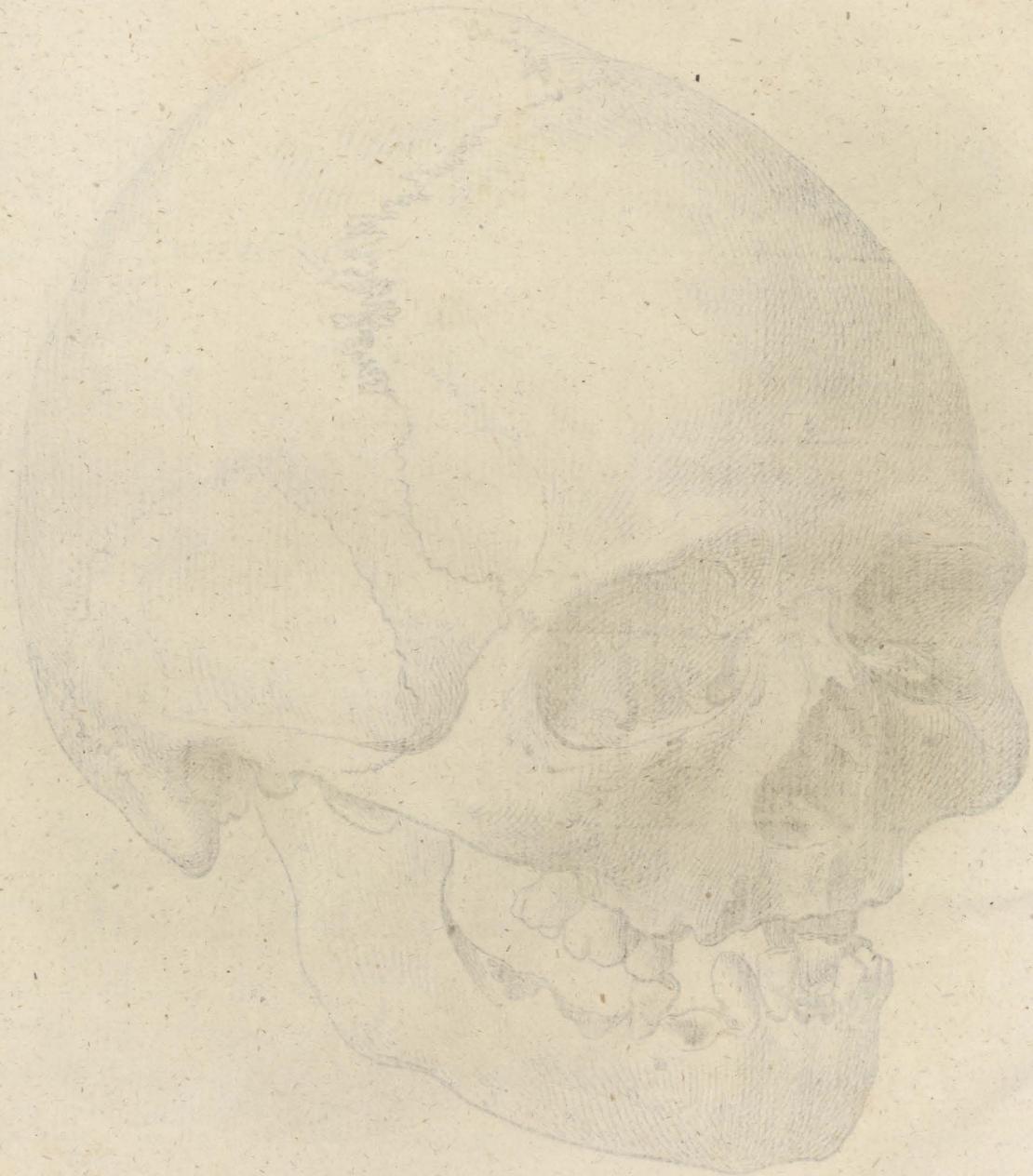
XLII veteris Guanchi Tenerifensis.

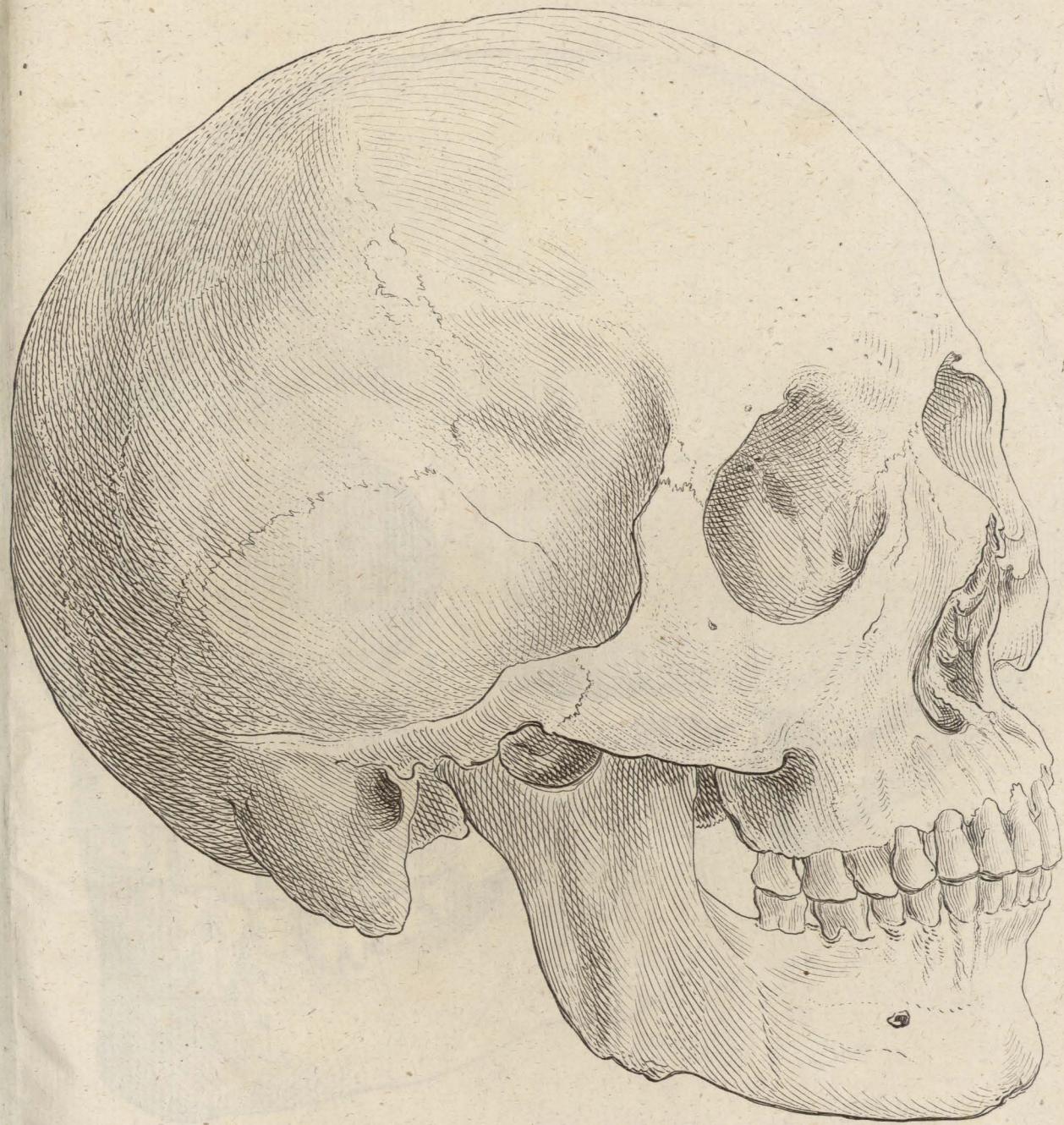
ANNA MARIA LUDWIGA WILHELM

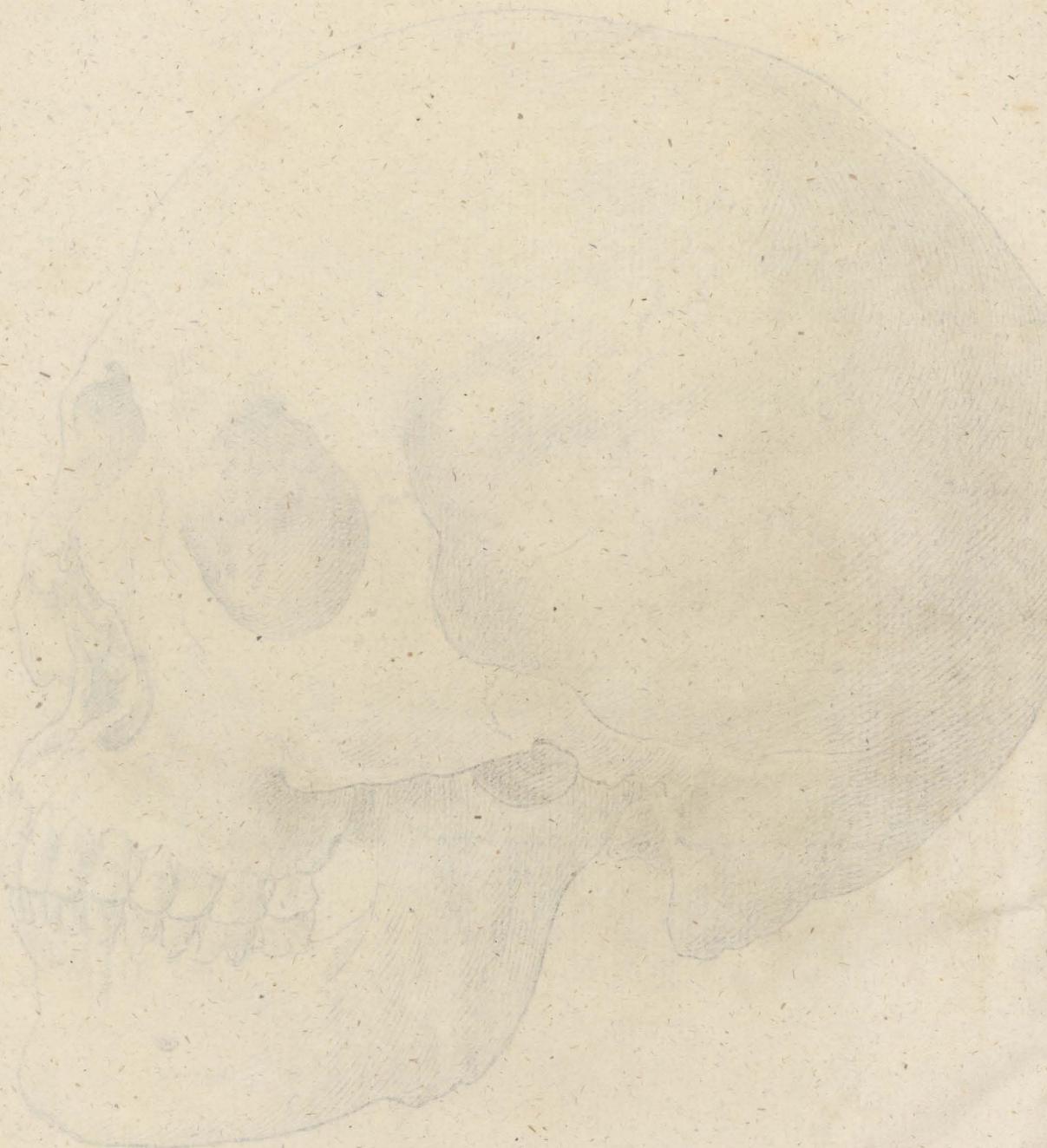
XLIII Feminae Lapponicae.

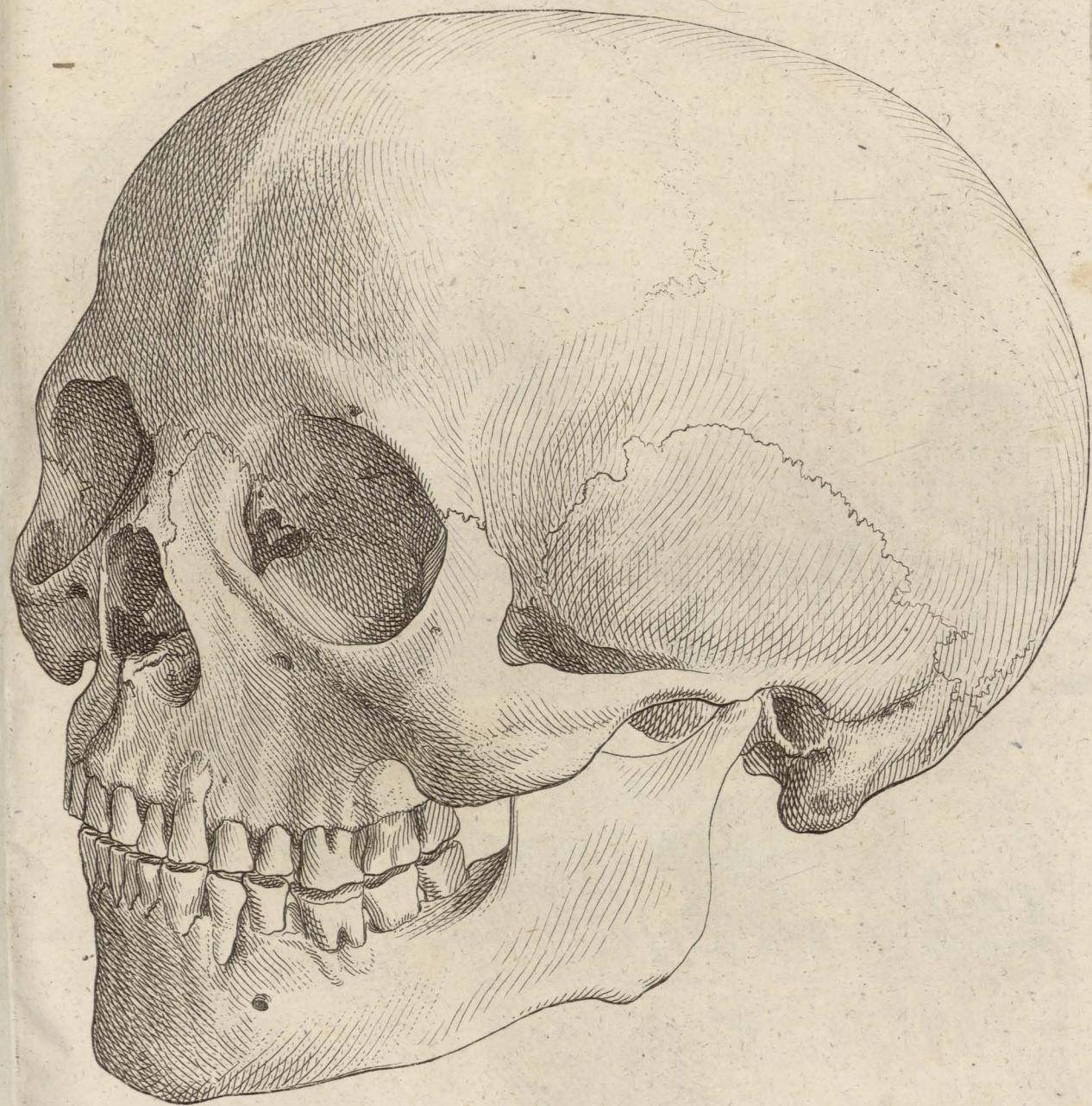
Skull of a man aged 35

XLIV *Sinensis.*

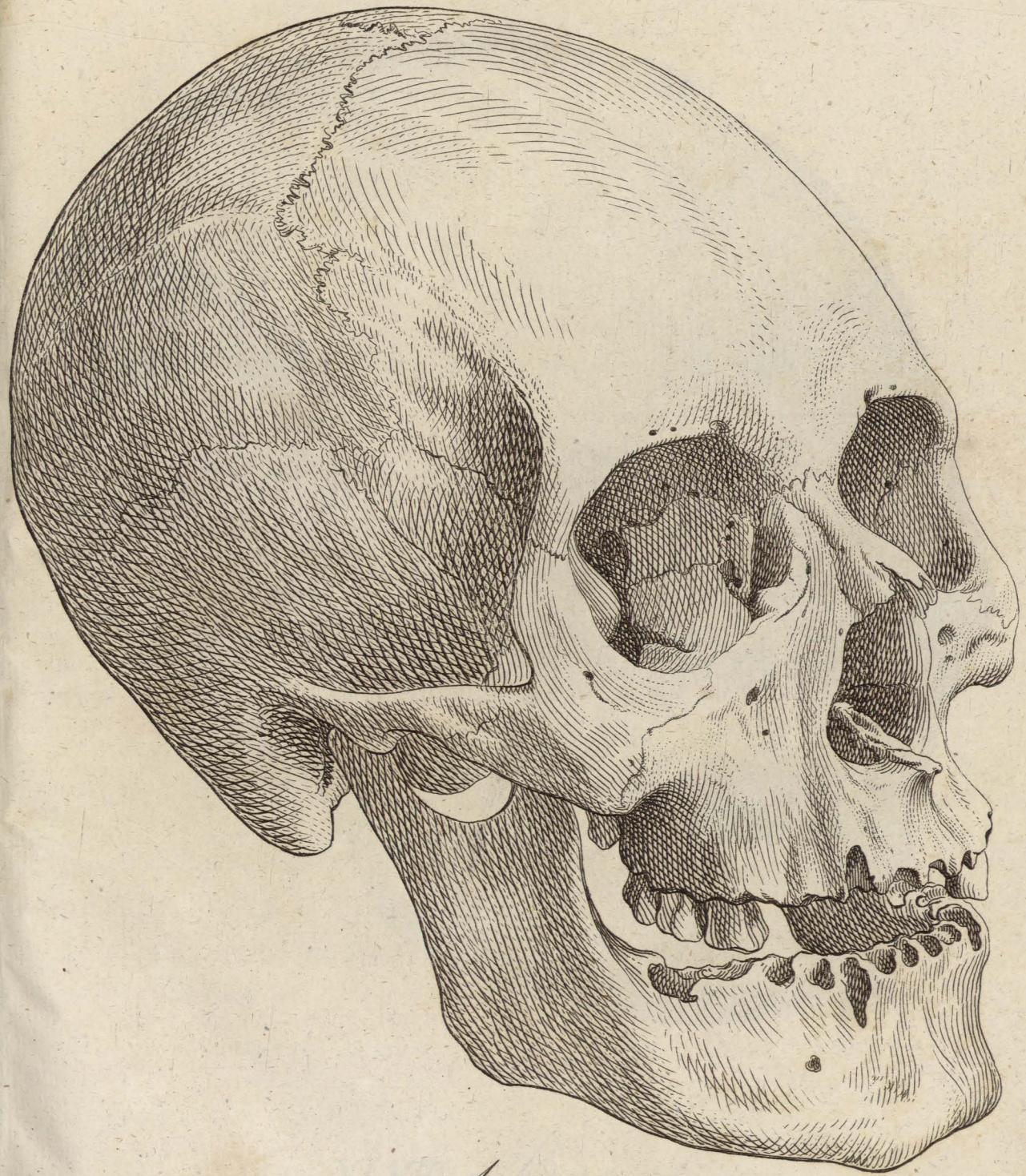

ANASTASIA.

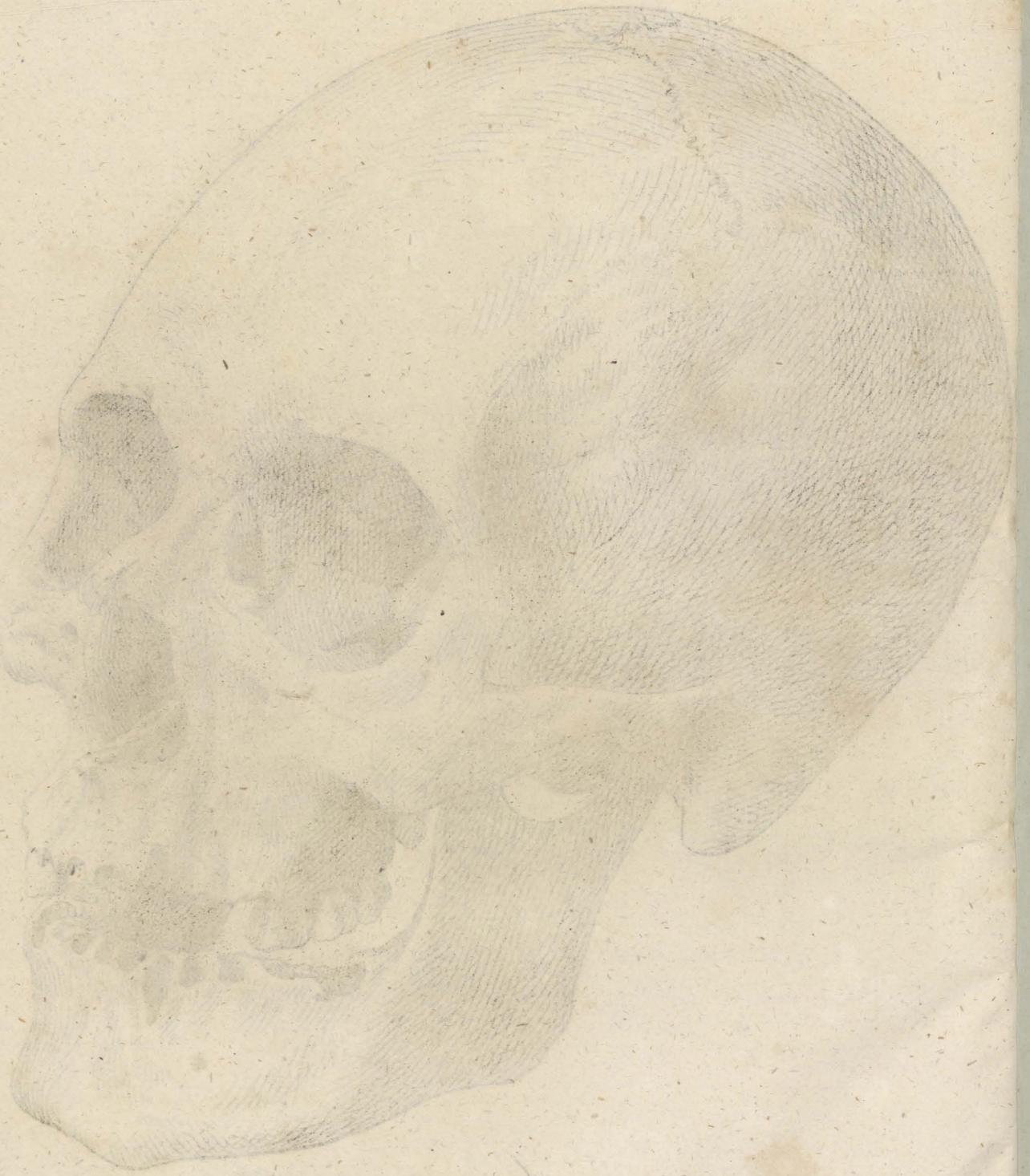

XLV Bosjesmanni Hottentottæ.

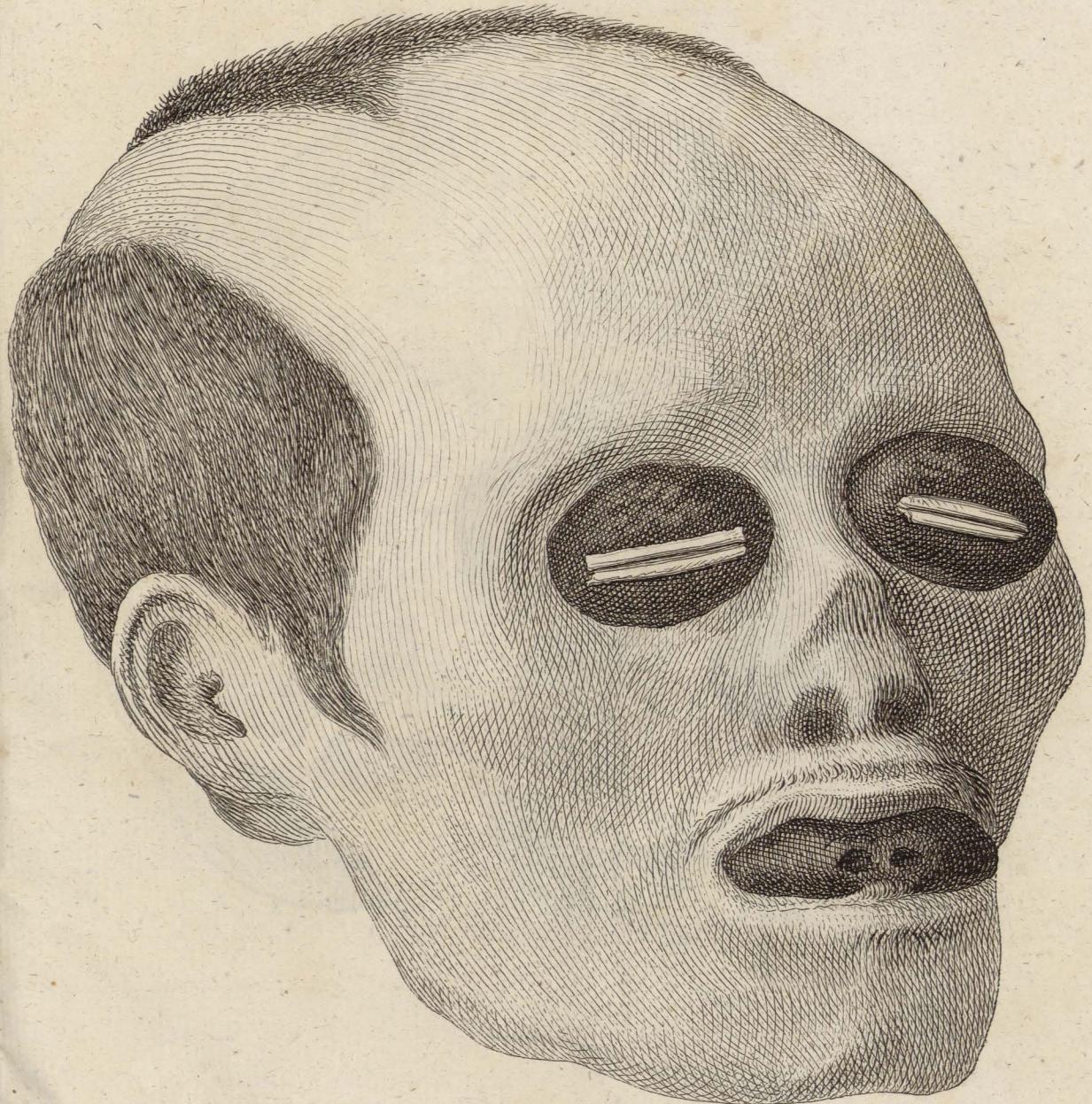
Volume 9

XLVI veteris Aturi.

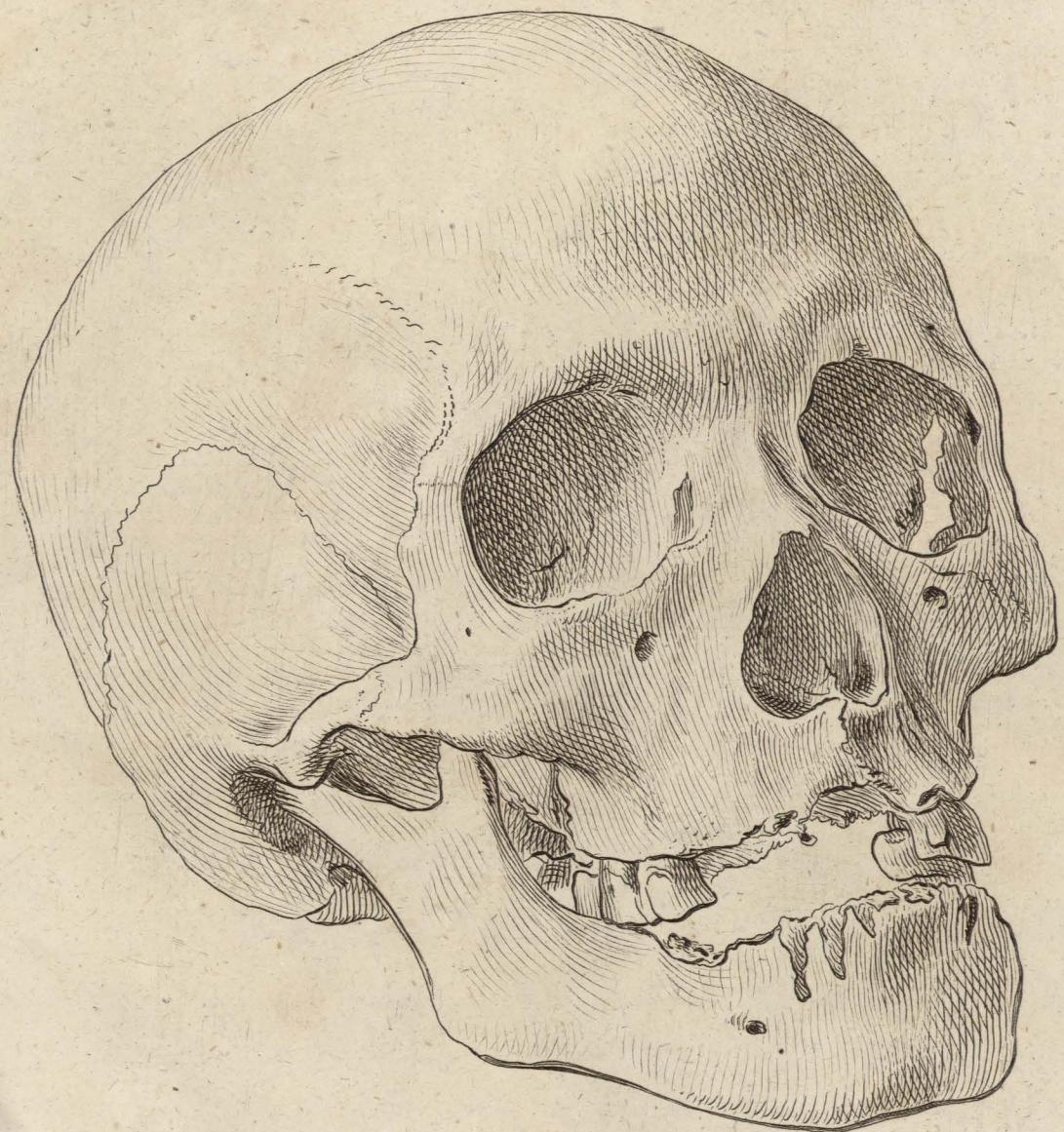

110

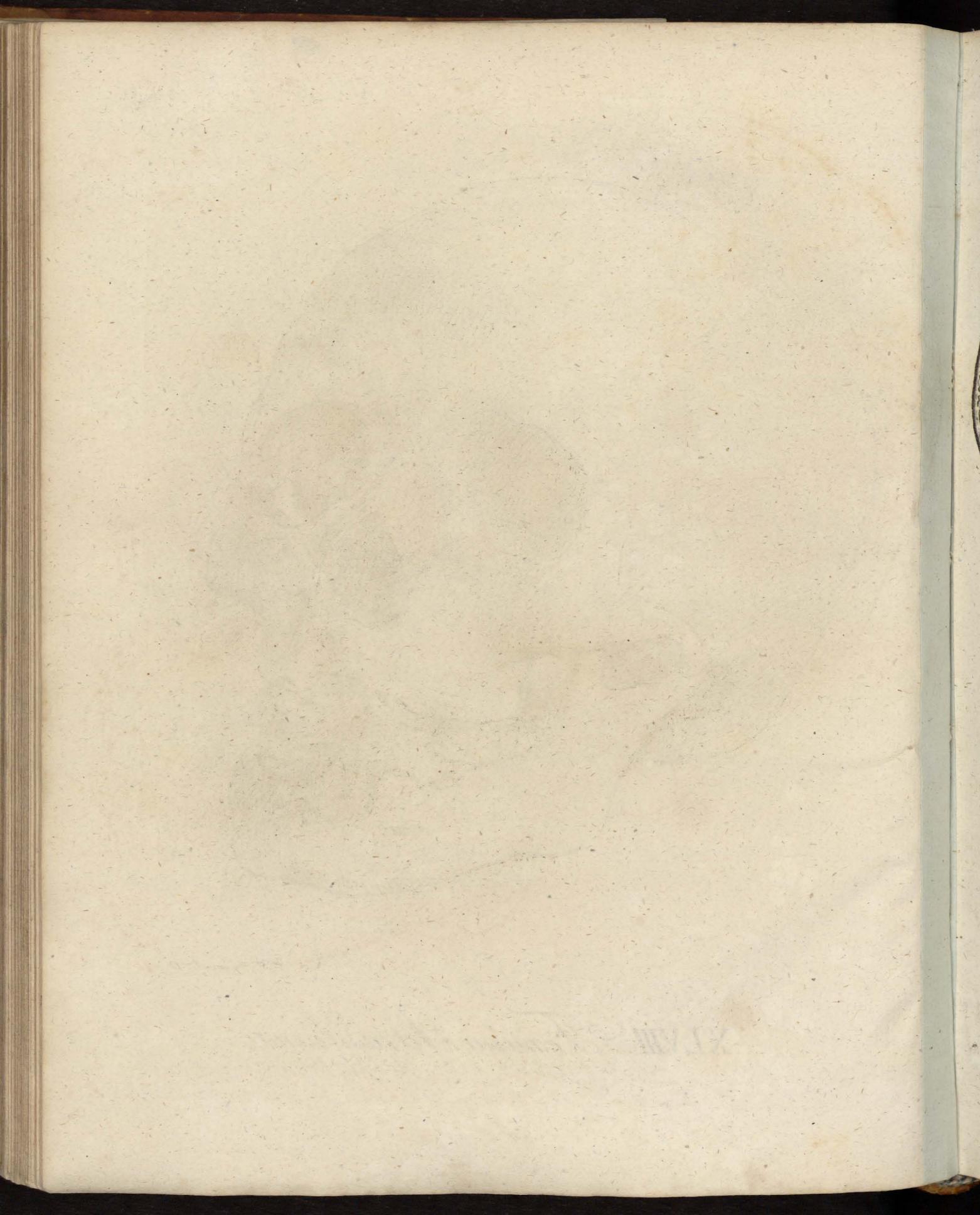

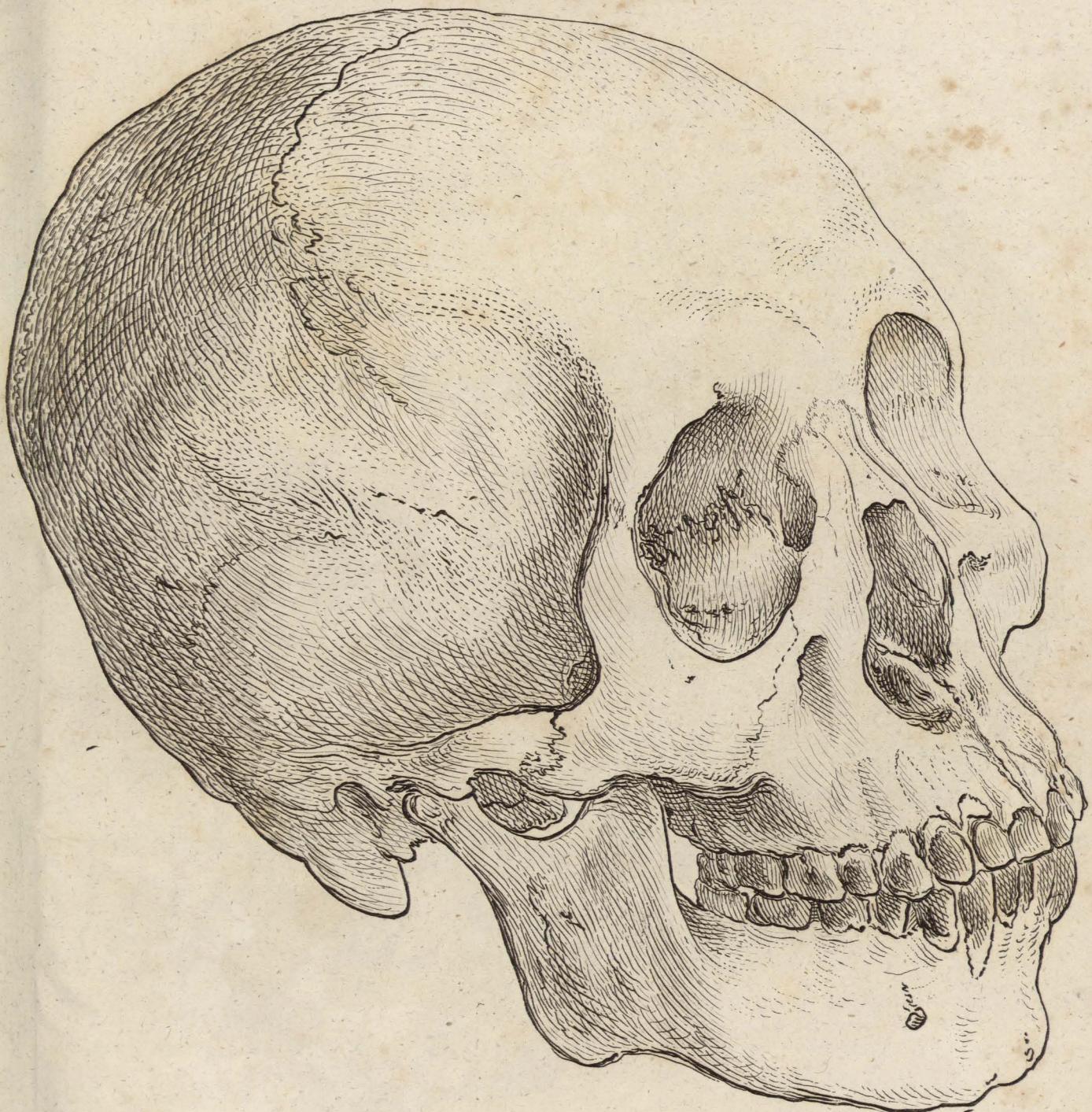
XLVII Brasiliani.

Scandinavia D. W.W.

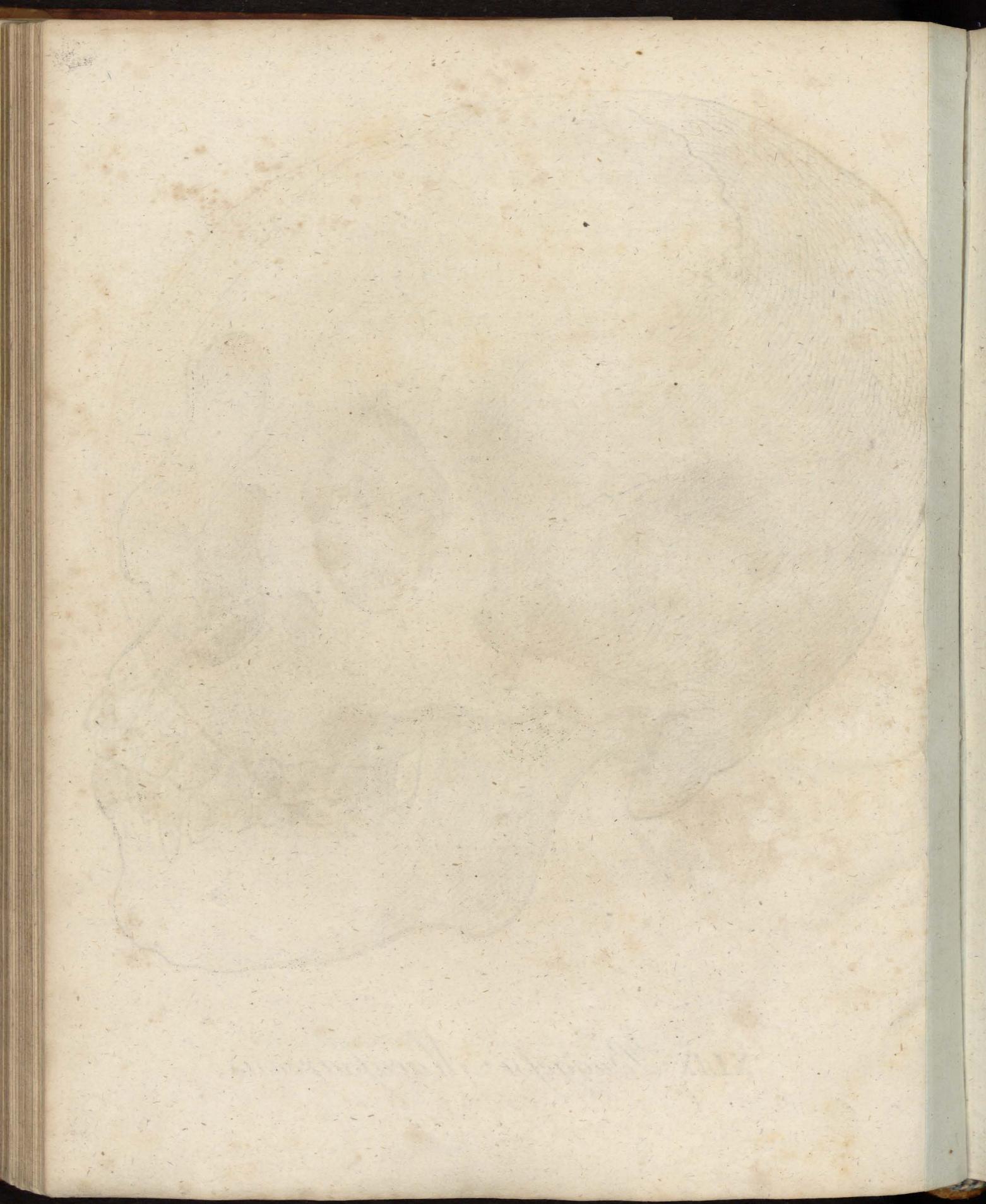

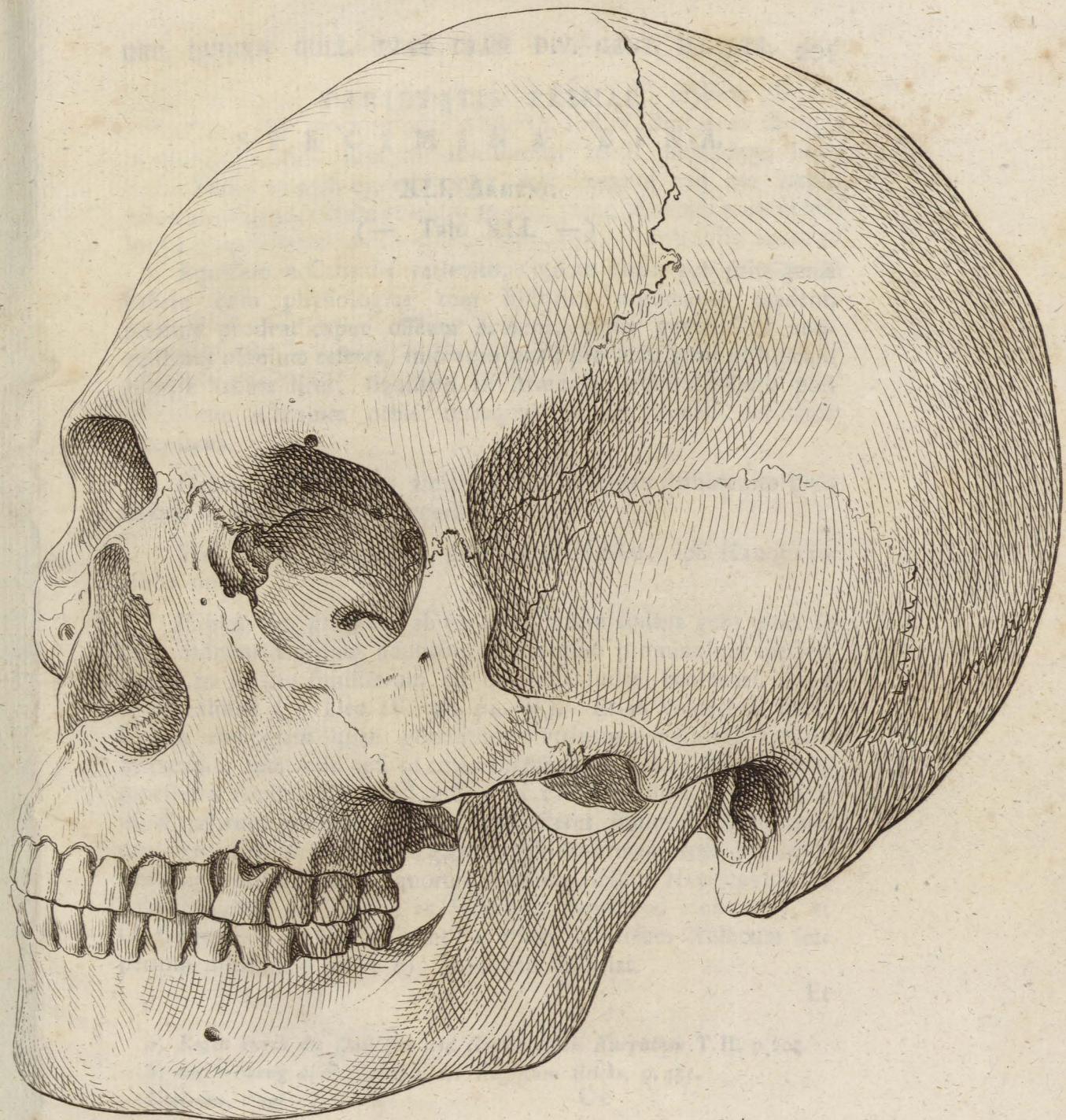
XLVIII *Feminæ Brasilianæ.*

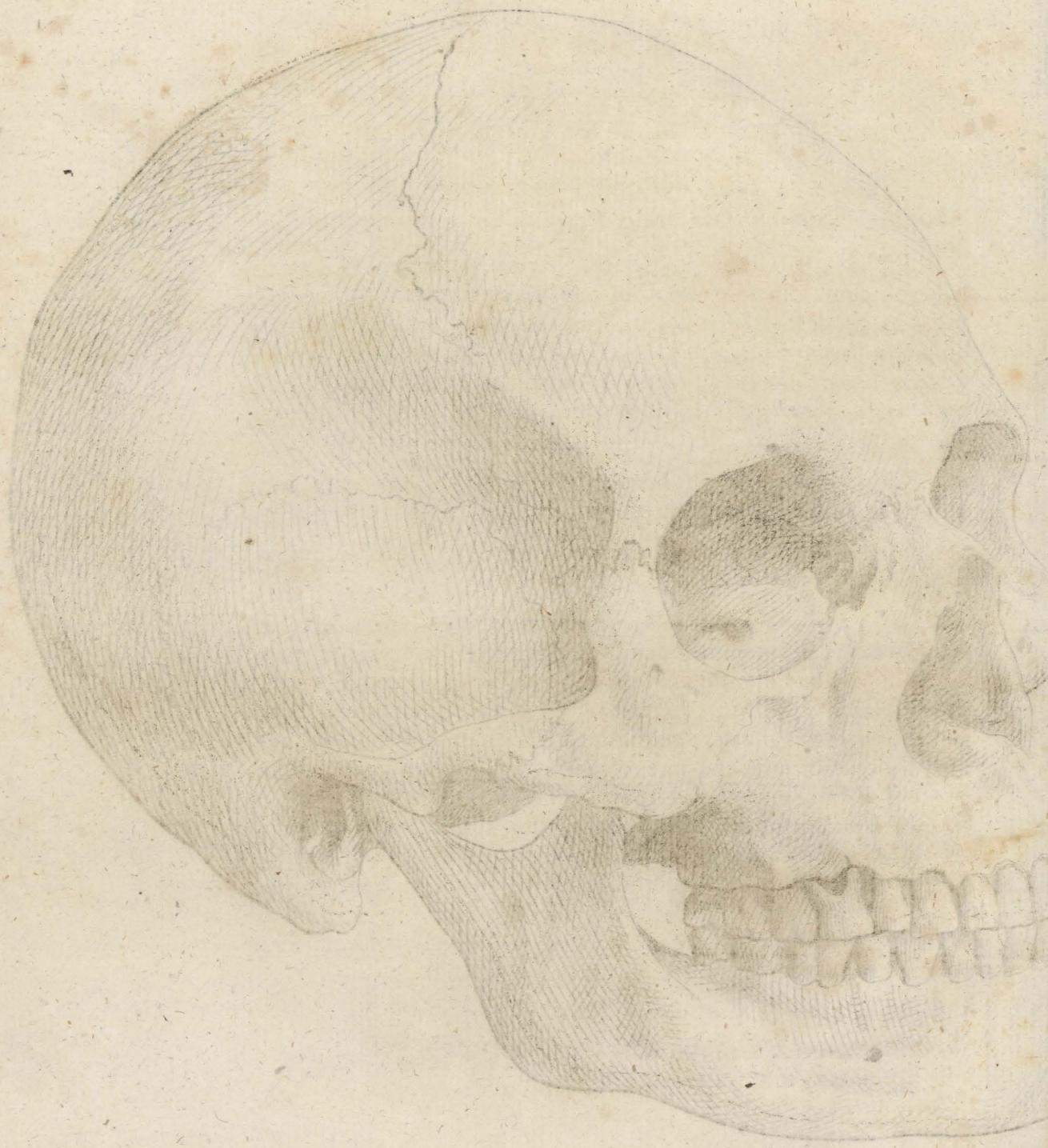

XLIX *Buggessi Macassarensis.*

L Marquesani.

skull

VARIETATIS PRIMAE

S P E C I M I N A B I N A.

XLI. ARMENI.

(— Tab. XLI. —)

Evidem e Caucasia varietate, vtpote quam pro primigenia habere cum physiologica tum historica argumenta suadent, primum prodeat caput osseum Armeni, cuius gentem ad antiquissimas omnium referre, imo vero quasi pro aboriginibus humani generis habere licet, siquidem ex Armeniae montosis iugis post noachicum diluuium orbis terrauei incolas denuo deriuatos accepimus.

Debeo hoc cranium amicitiae Cl. HACQUETI, anatomae professoris in academia Lembergensi.

Viri est, 67 annorum, dum in viuis esset, ipsi HACQUETO probe noti.

Habitu suo proxime ab eo abest quem iudea gens p[re]fert, maxime si natum aduncum et mentum prominulum spectes, vtpote in quibus simillimum est caluariae iudei centenarii quod antea exhibui (— Dec. IV. tab. 34. —). Et in vniuersum luculentam analogiam quae gentilitium vtriusque nationis vultum intercedit, tum mihi ipsi in curiis mercatorum videre licuit, quas praesertim Amstelodami et Londini ea caussa studiose fr[eu]quentau[er]e, vt diuersarum gentium nativos characteres inuicem conferrem; tum vero et accuratissimis et quasi graphicis Armenianorum descriptoribus annotatum est, e quorum numero ipsum HACQUETUM in historia itineris per Daciae et Sarmatiae carpaticos montes a), et Cl. GEORGI in classica de gentibus quae vniuersum Russicum imperium inhabitant opere b), nominasse sufficiat.

Et

a) *Reisen durch die Dacischen und Sarmatischen Karpathen* T. II. p. 208.

b) *Beschreibung aller Nationen des Russischen Reichs*, p. 451.

Comment. Phys. T. XVI.

Et quidem ille, qui ipse magnam Europae partem inuisit, expresse memorat, et hoc Armeniis cum Iudeis esse commune, quod gentilitum istum vultum vel in remotissimis regionibus, etiam si eas per longam iam generationum seriem inhabitarint, immutatum tamen seruent; imo et infantes eorum a patre Armeno ex matre aliis gentis natos, nihilominus paterna stirpis physiognomiam tantum non plane intemerata p[ro]f[und]e ferre.

Characteres primarii. Nasi ossa valde exorrecta, a lateribus compressa, et acuto dorsali iugo decurrentia. Frons reclinata. Glabella prominens, et tubera sinuum frontalium turgida. Maxilla utraque angusta.

Alia obseruata. Caluaria tenuis, proportione leuis. Meatus auditorii externi angusti.

XLII. GUANCHI TENERIFFENSIS.

(— Tab. XLII. —)

Inter cimelia musei mei anthropologici refero integrum
mumiam veteris *Guanchi* c), pretiosum donum per ill. BANKSI
cuius munificentim toties iam expertus sum.

Quantum ex vniuersi corporis habitu, thoracis ad ilia rela-
tione, claviculis etc. coniicere licet, muliebre est cadauer, cum
ex antro sepulcrali subterraneo Teneriffae Londinum afferebatur,
pro more priscarum istarum in insulis fortunatis aboriginum,
totum quantum coriis caprinis, quae iam soluta seruo, curiose
insutum d).

Ipsum corpus plane inodorum mirum in modum exsiccatum e),
ita vt ossibus musculi firmiter adhaereant, integumentis quae vocan-
tur communibus stricte obtemperant, ventribus vero encephali, thoracis
et abdominis viscera adhuc contineantur.

Omnia vero adeo exsucca et leuia vt totum cadauer non
nisi septem libras cum dimidia pondere aequat, cum tamen vel
solum skeleton excarne feminae eiusdem statura, et rite ceteroquin
siccatum at minimum denas libras pendat.

Caput mumiae quod hic solum exhibemus, faciali parte
latius est, non quidem vt in mongolica varietate iugalibus ossibus
fere in eodem horizontali plano vtrinque extantibus, attamen
vt in eo vulgari veterum Aegyptiorum vultu quem alias a binis
aliis quem in istius gentis monumentis videre licet distinximus f).

Cc 2 quorum

c) Verbum *Guan* lingua istius gentis hominem denotat. v. JOS. DE VIERA
(y Clavijo) *Noticias de las Islas de Canaria*. T.I. p. 131.

d) Cf. EDM. SCORY in PURCHAS'S *Pilgrimage* p. 787.

e) Modum quo sacerdotes Guanchorum funera haec parabant, curate de-
scribunt ABREU DE GALINDO in GLAS'S *History of the Canary Islands*
p. 151. et VIERA l. c. p. 175.

f) In *philosophical Transactions for 1794*. P.I. p. 191. Cf. et PAULINI
A S. BARTHOLOMAEO mumiograph. musei Obiciani p. 25.

quorum quidem alter propius ad Aethiopicum alter ad Indicum accedit. Vertex depresso; occiput tuberosum; frons spatiofa; limbus orbitae superciliaris ad processum orbitalem externum s. malarem valde protuberans; inferior faciei pars a naribus ad mentum breuior; maxillae inferioris curvatura magis arcuata quam elliptica, mentumque rotundatum; coronae vero dentium primorum inferiorum (nam superiores pridem ceciderant) neutiquam scalpriformes ad demordendum aptae, verum obtusae, fere cylindrica, extima superficie plana detrita, verbo tales quales pridem ab aliis et a me ipso (— Dec. I. ad tab. 1. et Dec. IV. ad tab. 31. —) in variis mumiis aegyptiacis annotatae sunt. Verum his conformatioonis singularis characteribus alia quoque accedunt momenta quibus prisci insularum fortunatorum incolae etsi tota fere Africae borealis latitudine a veteribus Aegyptiis diuisi tamen cum ipsis conueniunt, quo praesertim tum singularis defunctos condiendi ritus pertinet, itidem sacerdotibus pollinctoribus commissus, vt et lineae coralliorum quibus mumiae Guanchicæ aequæ ac aegyptiacæ passim ornatae reperiuntur; tum vero et linguarum congruentia, siquidem Cl. MARSDEN ex vocabulario Tuarikorum Aegypto vicinorum, quod desideratissimus HORNEMANN noster apud eos collegerat, affinitatem linguae eorum cum ea Numidarum seu Berberorum demonstrauit g), quam ipsam iterum cum Guanchicæ Canariensium insularum conuenire notum est. Ex quo triplici confessione vultus inquam gentilitii, linguarum et rituum peculiarium, communem tum alterius Aegyptiorum stemmatis, tum Guanchorum a Libycis s. Numidicis aboriginibus ortum, aut saltem cognitionem eorum, probabiliter conjectare licebit.

g) v. HORNEMANN'S *Tagebuch seiner Reise von Cairo nach Murzuk* p. 235.

VARIETATIS SECUNDÆ
SPECIMINA BINÆ.

XLIII. LAPONIS.

(— Tab. XLIII. —)

Cum Perill. THUNBERG a populari quodam docto aliquandiu nobiscum Goettingae versato acceperat diu iam sed hactenus incassum me desiderare Lapponis cranium, pro singulari qua excellit tum humanitate tum naturalis historiae cultores iuuandi ardore, non destitit donec ope amici qui inter Lappones sacerdotis munere fungitur, bigam istius gentis craniorum, alterum maris alterum feminae acquireret, mihiique benebole transmitteret. Vtrumque ex sepulcris templi hodie derelicti erutum est, in quo ante 24 et quod excurrit annos plures Lappones baptisati inhumati erant, quorum sceleta iam simul cum vestimentis suis ex renonum pellibus confectis, restabant. Quoduis eorum ut alteri simillimum ita et ad amussim tam cum graphicis classicorum de Lapponibus auctorum descriptionibus *h)* conuenit, quam cum fidissimis quae passim extant eorum iconibus *i)*, ut et cum vultu virginis Lapponicae quam ante decennium in comitatu nobilis cuiusdam Diuionensis ex boreali ista regione reducis et me visitantis videre mihi exoptata contigit occasio.

Characteres primarii. Cranium proportione staturaem magnum. Habitus in totum qualis mongolicae varietati sollemnis est. Caluaria fere globosa. Ossa iugalia extrorsum eminentia. Fossa malaris plana. Frons lata. Mentum prominulum acuminatum.

Alia obseruata. Palati fornix complanatus. Fissuræ orbiculariae inferiores ingentes. Fossæ iugulares ultra modum diuersæ magnitudinis; dextra amplissima.

- h)* Praeter notissimos de Lapponibus auctores, SCHEFFERUM, REGNARD, HÖGSTRÖM al. nominasse licet opusculum ab ipso Lappone editum s. t. *kurze Lappländische Beschreibung, von Nic. ÖHRS, gebohrnem Lappländer und der freyen Künste Beslissenen.* Hannov. 1704. 8. De auctore qui magnam Europæ partem peragrauerat et Regibus Carolo XI. Sueciae, Ludovico XIV. Galliae, Georgio I. magnæ Britanniae et Imperatori Russorum Petro innotuerat, deque admiranda facilitate qua linguas exoticas didicit, cf. WEBERI verändertes Russland et SCHOBERI memorabilia Ruffico Asiatica in MÜLLERI Sammlung Russischer Geschichte T. VII. p. 100.
- i)* v. c. in MATTH. CONSETT'S Tour through Sweden. Lond. 1789. 4.

XLIV. SINENSIS.

(— Tab. XLIV. —)

Cl. JASSOV M. D. Batauiae in India orientali physicus et nosocomii medicus primarius, quondam auditor meus dilectissimus, opportunitate usus quam grauia sua munera ipsi praebent, mei memor maxime memorabilia diuersarum gentium Indicarum crania non solum collegit sed et nitide parauit, mihiq[ue] iunctim cum curata notitia quae ad historiam cuiusuis attinet, eaque tum ex diariis nosocomii, tum si hominum fuerant legali quod vocant sectione obductorum ex actis iudicialibus excerpta mihi transmisit.

Est et inter ea quod hic exhibetur caput Sinensis cui nomen fuerat Tan sayko, qui a. 1803. aetatis anno trigesimo aut quod excurrit in nosocomio Batauiae lethali capitis vulnere obierat k).

In vniuersum quidem habitu suo proprius a Mongolica varietate quam ab illa ceterarum abest, haud parum tamen a genuino Calmuccorum vultu differt quem quasi pro normali typo istius stemmatis habere licet l). Longe maior etiam inter Sinenses quam apud Calmuccos vultus varietas, quod mihi ipsi obseruare contigit, cum Amstelodami in publico diuersorio (Belg. *het Gasthuis*)

21 Si-

k) Adiecit quoque cl. JASSOV ipsi cranio integrum nodum capillorum cadaveris, qui si cum aliis comparentur, quales ex maxime memorabilibus per orbem terraqueum gentibus mihi comparaui, praeter nigredinem rectitudine et maiori crassitie insignes sunt. cf. STAUNTON's account of an Embassy to the Emperor of China T.II. p. 367. "Their hair so thick and strong, that, comparatively, they liken the hair of Europeans to the pile or fur of the smaller animals."

l) Hinc et quod iam alias monui, in quavis quinarum varietatum principium generis humani, vnam alteramue eius gentem adhuc a reliquis distinguere et quodammodo subdiuidere licet; ut a Caucasia, *Hindostanicam*; a Mongolica, *Sinensem*; ab Aethiopica, *Hottentoticam*; ab Americana boreali, *australi*; denique a fusco Malaicae varietatis stemmate, nigricans *Papuense* etc.

21 Sinenses nautas curatius contemplare data fuerit exoptata occasio *m*).

Osseum de quo hic agitur caput praeter alia dorso nasi profundius concauo praesertim autem singulari fere subglobosa rotunditate partis alveolaris maxillae superioris notabile est, cui et arcuata curuatura dentium anteriorum superiorum, praesertim quoad radices eorum, respondet. Conuenit cum hac structura quod DUHALDE de peculiari dentium superiorum apud Sinenses directione memorat *n*), cui quidem OSBECK tribuit quod ipsi quaedam verba singulari et aliis gentibus inimitabili ratione pronuncient *o*).

Ceteroquin egregium hocce cranium perfectissime congruit cum praestantissima iconē nautae Sinensis qui aliquamdiu Havniae degens a summo imaginum pictore JENS JUEL artis graphicæ professore Regio, pictura olearia masculine exhibitum est, quod iam Cl. SCHEEL, medici apud Havnienses celeberrimi fauore, museum meum ornat.

m) Ex ipsa hac quam innuimus vultus Sinensium varietate explicare licebit diuersas auctorum in describendis eorum craniis obseruationes, sicubi v. c. CAMPERUS ea Utahitenibus simillima esse dicat, cum contra illud de quo hic agitur ab Utahensi quod antea exhibuimus (— Dec. III. tab. 26. —) mirum quantum discrepet; aut si DAUBENTONIUS bina Si- nensium capita ossea in museo Parisino nullo notabili charactere ab ipsis sua gentis differre scribat.

Quod vero LINNEUS in systemate naturae Sinenses macrocephalos capite conico vocet et cum Alpium et Patagoniae incolis ad monstrosas humani generis varietates relegate, ni fallor vñice de facerdotibus eorum mendicantibus intelligendum quibus NIEUHOFIUS capita violentis et diu repetitis artificiis monstrose deformari, quandam contenderat. v. NIC. MELCHIS. THEVENOT *Rélations de divers voyages etc.* T. III. p. 67. fig. II.

n) *Description de la Chine.* T. II. p. 275. ed. Haganae 1736. 4.

o) *Reise nach Ostindien und China* p. 226.

VARIETATIS TERTIAE
S P E C I M E N.

XLV. Bosjesmanni HOTTENTOTTAE.

(— Tab. XLV. —)

Cl. LICHTENSTEIN M. D. Helmstadiensis iam feliciter redux ex itinere Africano cuius vberiorem notitiam post praestantissima specimina in antecessum ab eo edita aude expectant omnes quorum historiae naturalis ac ethnologiae exoticae incrementum interest, praeter innumera alia quae ex triplici naturae regno per magnum Africae australis tractum ab ipso tanto solidioris doctrinae penu instructo, peragratum collegit, etiam quatuor crania memorabilis istius Hottentottarum stemmatis retulit quod inde a Sec. XVII. medio, hominum siluaticorum (Belg. Bosjesmannen) vulgari etsi minus congruo nomine innotuit p). Quaterna haec capita adeo perfecte inuicem conuenire compertum habemus q), vt difficile fuerit tantam similitudinem inter bina Europaeorum crania reperire. Integerrimo eorum vir humanissimus supellectilem meam ditauit, cui eo maius pretium accedit quod et facialem cutim cum subiectis musculis adiunxerit, quam a recenti cadavere artificiose soluit, et apto liquore ita seruauit, vt iam eam siue ipsi cranio siue gypseo eiusdem ectypo superinducere adeoque ipsam barbari istius imaginem viuidissimam repraesentare

p) "The Bosjesmans seem to be the true aborigines of the (Hottentot —) country unmixed with any other tribes of people." Jo. BARROW in *Travels into the interior of Southern Africa* T.I. p. 158. cf. quoque KICHERER's *Narrative of his mission to the Boschemen in Transactions of the Missionary Society* vol. II. N.I. p. 6. Sane longe a vero aberrare qui vulgo Buschmannos pro fugitiuis Hottentottis habuere, pluribus demonstrabit cl. LICHTENSTEIN in ipso quod iam de itinere suo ad prelum parat opere. Cauendum interim ne forte Buschmannos cum Beetjuanis s. Huswannis confundas vt pote quae bina stemmata vere ut Hottentottae proprie sic dicti a Cafris differunt, siquidem Beetjanos ab his, Hottentottas vero a Buschmannis ortum duxisse verisimillimum est.

q) v. GOTTL. E. SCHULZE über Gall's *Entdeckungen die Organe des Gehirns betreffend* p. 26. vbi et V. Cl. curatam horum craniorum vt et vberiorem de Buschmannis notitiam dat a LICHTENSTEINIO ipsi suppeditatam.

fentare liceat. Viri est sexagenarii, ex ea Africae australis regione quae fluum Aurantium (Belg. *Oranje-revier*) et Sacci (Zack-revier) interiacet, qui quidem postquam per triginta annos rapina et praedatione colonis Batauis praeſertim in districtibus Roggeveld et Nieuweveld formidabilis fuerat, demum m. Maio 1805. comprehensus eodem anno decurrente in carcere obiit.

Characteres primarii. Cranium angustum, ad latera compressum, minus tamen quam in Aethiopibus genuinis. Oſſum caluariae proprieſie dictorum vniuersa compages ſ. receptaculum encephali pro portione mire depreſſum, retroſum in occipite valde elongatum. Tubera frontalia prominula. Frons ipſa fere ad perpendiculum descendens. Nasi oſſa perangusta, ſimil autem cum processum nasalium in oſſibus maxillaribus facie antica, fere in eodem plano horizontali poſita, ita ut vniuersa area nasalis orbitas diſcriminans a glabella vsque ad narium aperturam declivis et late explanata deſcendat. Nares internae angustae. Oſſa turbinata exigua. Proceſſus malaris oſſum maxillarium deorsum elongatus et quaſi viciṇatus. Mentum prominulum, mire angustum et peracutum. Coronae dentium, praeſertim incisorum ſuperiorum fere in totum detritae r).

Alia obſeruata. Oſſa caluariae ſuperiora, verticis inquam, frontis, et pars ſquamofa temporalium tenuiſſima, fere translucida. Oſſicula nati inuicem concreta. Pars malaris et ſphenoidea orbitae ſinistrae vere absorbta, ita ut paries exterior foraminis oculorum magno hiatu quaſi pertuſus appareat.

Vniuerſo ceteroquin habitu memorabile hocce cranium perfecte conuenit cum binis Boschmanni viri eiusque vxoris ad viuum in districto Roggeveld delineatis imaginibus quas Perill. BANKS ex magno ſuo periplo reportauit, mecumque cum tot aliis exoticarum gentium curatiffimis picturis humaniſſime communicauit.

r) v. BARROW'S *voyage to Cochinchina* p. 382. "It was remarked that the oldest Bosjesmans they saw, had not lost a ſimple tooth, but that in many instances they were worn down in a remarkable manner to mere ſlumps."

VARIETATIS QVARTAE
SPECIMINA TERRNA.

XLVI. ATVRI ORINOCANI.

(— Tab. XLVI. —)

ALEX. DE HUMBOLDT, quem et meis quondam paelectionibus interfuisse perassiduum et maxima spei auditorem gloriari mihi liceat, veteris amici vel in extremo nouo orbe quem itineribus suis impense illustrauit memor, praeter alia quibus apparatum meum rerum naturalium adauxit, in primis acceptissimo dono cranii de quo hic agitur me affecit, cuius historiam ex ipsis viri perillustris litteris subnectere liceat.

Exxit quondam in ea nouae Andalusiae interiore et parum cognita parte quae altum Orinocum ad ingentes Aturi et Maypuri catara^stas) adiacet, populus Aturorum hodie extinctus, qui defunctorum cadavera magno numero et partim singulari modo curata, in cryptis subterraneis sepeliebat, quibus rupes graniticae in ipsis istis cataractis eminentes, excavatae sunt. Vna harum speluncarum, Atarnipensis nempe, quam indefessus ille peregrinator non sine periculo inuisit, ad sexcenta continebat cadavera, quorum quodvis corbe seu facco inuolutum erat, ita tamen ut aliis horum inuolucrorum nuda ossa siue candida siue Bixae orellanae rubore tincta, aliis vero eadem muniarum in modum bitumine et plantarum foliis permixta continerentur; imo vero et praeterea sarcophagi ex argilla non cocta parati et crocodilorum figuris picti adstant 4 pedes longi, 3 lati et toti quanti ossibus repleti.

Cranium quod iam generosi viri cura ex isto sepulcrali antiquissimo recessu in meum museum transit eum habitum prae se fert quem ipse iam in egregia dissertatione de Americae incolis aboriginibus descripsit t). Propius ille a Mongolico quam ab Aethio-

s) Locus harum cauernarum sepulcralium notatur sub nomine Raudal di Atures in mappa geographica apud ANT. CAULIN, *historia corographica natural y evangelica de la nueva Andalucia*. Madr. 1779. fol. Sitae sunt sub $5^{\circ} 39'$ lat. boreal. et 51° longit. occid. inde ab inf. Ferri.

t) In cl. BIESTER *neue Berliner Monatschr.* T. XV. p. 197.

Aethiopico abest. Zygomata quidem non adeo quam in illis complanata et extrosum eminentia, attamen latiora quam in Aethiopibus, a quibus praeterea et caluariae et mandibulae inferioris latitudine differt. Frons valde reclinata elatiore linea per medium eius decurrente dirimitur. Narium apertura cum vniuersa olfactus officina amplissima; orbitae contra pro portione angustiores. Textura totius caluariae mire compacta et perdura, in locis durante longissima vectura attrity politis marmori aemula.

XLVII. BRASILIANI.

(— Tab. XLVII. —)

Cum ante aliquot annos illustrissimus ARAUJO Lusitaniae status minister, tam summis in rem publicam meritis quam omnigena eruditione aequa clarissimus, me inuiseret, egoque obiter memorias post repetita et varia, ait hactenus incassa conamina spem denique me deficere obtinenendorum ex America Lusitanica craniorum indigenorum, ille contra se omnem nauaturum operam promisit qua mihi vnum alterumue maxime genuinum Indi Brasiliani caput osseum compararet. Hincque Vlyssiponam reuersus curauit vt, nutu ipsius Supremi Regiminis Regii, Gubernium Parae Brasileense iuberetur desiderata barbarorum indigenorum crania transmittere. Quod quidem ita exsecutum est vt non solum tam virile quam femineum istius gentis cranium adueheretur, verum et tanquam rarissimum cimelium additum esset integrum Indi Brasiliensis caput integerimum admiranda plane et fere incomprehensibili ratione mumiae ad instar conditum et omni ornatu quem defunctus pro gentis suae more quondam gesserat adhuc instructum. Quae omnia singulari cura perillustris DE MELLO FRANCO medici apud Vlyssiponenses aulici felicissimi, qui quidem ipse in Brasilia natus diu illinc degerat, ad manus meas peruererunt.

Miro artificio praeparatum caput non quidem a totius cuiusdam corporis medicato funere separatum est, sed statim post mortem defuncti abscissum fuisse oportet, siquidem cutis quae mandibulae

D d 2 inferiora

inferiora tegit et colli anticae parti praefixa erat, aequaliter tensa et fere vsque ad foramen magnum occipitale retracta et absque vlla futura solis bituminibus arcte reliquo capiti inferiori quasi agglutinata est; quod quidem non nisi in recenti cadauere fieri potuisse vel primo intuitu appetet u).

Cutis ipsissimum adhuc ex cupreo fuliginosum colorem prae se fert qui Brasilianis natius est.

Capillamentum circum verticem plane abrasum, in ipso vertice superstes quidem sed breue, pone aures longius, in vniuersum nigerrimum rigidiusculum x).

Barba tenuis in labro superiori et sparsim in mento y).

Orbitae et os duro bitumine repleta. Clausas palpebras significant bacilli ossi vtrinque bini paralleli approximati ex dentibus Saviae *capybaraee* scalpti et bitumini firmissime inhaerentes. Ori contra infixa sunt bina extrema laquei gossypini bipedalis longitudinis, quo vt coniectari licet caput ipsum suspendebatur.

Auris vtriusque cartilagineae longis incisuris pro more gentis innexi sunt crassi flocci filorum gossypinorum.

Ipse denique ornatus frontalis ex pulcherrimis pennis avium indigenarum, Tantali *rubri*, Ramphasti *tucani*, et Psittacorum praesertim *macaonis* et *araraunae* compositus et funiculis gossypinis artificiose contextus est z).

Omisi haec in icone vt capit is ipsius forma eo melius appareret, quod quidem depresso breue et fere globosum exacte respondet descriptioni Equitis PINTO vicecomitis DE BALSEMAM qui Brasilianorum faciem magis ab ouali remotam esse ait quam in vlla alia fortassis gente a).

u) Pluribus noui orbis barbaris populis moris erat, Cazicorum suorum defunctorum capita a reliquo cadauere separare et seorsim seruare. cf. v. c. HERRERA, *hechos de los Castellanos* Dec. III. L. IV. p. 164. ed. Madr. 16ct. et ZOEGLA *de orig. obeliscorum* p. 270.

x) v. ANT. KNIVET in PURCHAS'S *Pilgrims* T. IV. p. 1228 sq.

y) v. BARROW'S *voyage to Cochinchina* p. 110. de Brasilianis quos ipse viderat: "the beard was visible only on the upper lip and under the chin."

z) LERY in DE BRY *Americae* P. III. p. 166. it. MARCGRAV p. 270.

a) ap. ROBERTSON, *history of America* T. II. p. 403. ed. Basil.

XLVIII. FEMINAE BRASILIANAE.

(— Tab. XLVIII. —)

Caput paruum, eleganter conformatum. Frons globosa. Nasus depresso, ampla tamen olfactus officina b), etiam sinus frontales tuberosi, quod in feminis rarum. Maxilla superior parum prominens; inferioris arcus ellipticus magis, non ut in aethiopibus parabolicus.

Conuenit in vniuersum tam cum capite quod antecedente tabula exhibuimus, quam cum eximiis iconibus militis barbari Brasiliani c) et feminae iuuenis eiusdem gentis quae auctore celebri pictore FRANCISCO Post d) in pinacotheca Regis Daniae adseruantur, et quorum egregia apographa manu cl. ABILDGAARD artis pictoriae Professoris apud Haynienses elaborata, cl. NEERGAARD M. Dri debo.

b) Conueniunt cum ea, quae de odoratus Brasilienium acumine passim memorantur, vt in CL. D'ABBEVILLE *histoire de la mission en l'isle de Maragnon* p. 311. "Ils ont l'odorat si parfaitement bon qu'ils reconnoisront par iceluy seulement, non plus ne moins qu'un chien, sauf l'humanité, la piste de leurs ennemis; et discernent facilement par l'olfact deux personnes de diuerves nations."

c) Ex eorum numero quorum integras turmas sclopetis et ensibus rite armatas, Jo. MAURITIUS Nassouicus Brasiliae quamdui a Batavis occupata erat, gubernator, formari iussérat. v. J. P. AUGSPURGER's *Seereisen nacher Brasilien* p. 23. 26. 41.

d) Quem idem MAURITIUS aequo ac Marcgrauium et Pisonem secum in Brasiliam duxit. v. HOUBRAKEN *Schouburgh der Nederlantsche Konstschilders* T. II. p. 343.

VARIETATIS QVINTAE
SPECIMINA BIN A.

XLIX. BUGGESSI MACASSARENSIS.

(— Tab. XLIX, —)

Ex memorabili Indicorum craniorum collectione qua apparatum meum ditasse Cl. Jasso Batauiae medicum supra iam memini.

Viri est 30 circiter annorum nomine La Tua, qui lethali vulnera in nosocomio Batauiae an 1803. obierat.

Buggessi s. Bugginesi ex quibus ortus erat, singulare plane Malayicae varietatis stemma in australi insulae Celebes plaga constituant e) ab ipsis reliquis Macassaribus vti peculiari plane lingua et propriis literarum formis et scribendi modo, ita et si ex crani de quo agimus conformatioe aliquid coniectari licet, vultu suo ab aliis Malayicis gentibus haud parum diuersum. Siquidem illud memorabili habitu quibusdam sui partibus aethiopico vultui appropinquare in aliis contra ad mongolicum quodammodo accedere videtur. Vti enim facies declivis et alveolaris portionis ossium maxillarium prominentia cum valde obliqua dentium incisorum superiorum directione caput hoc a latere spectatum aethiopico haud absimile reddit, ita contra idem ab antica facie spectatum, insigni latitudine ossium iugalium et orbicularum piano latoque naso longe a se inuicem distantium amplitudine etiam mongolici quid prae se ferre videtur.

Praeterea dentibus primoribus superioribus vitrea substantia in facie antica maximam partem gentium istarum more, coticulae ope deleta est f), omnes vero dentes continuo masticatorii vsu ex pipere betel et areca cum calce viua compositi, densa et fusconigricante crusta obduci g).

e) Cf. FOREST's *voyage from Calcutta to the Mergui — Archipelago* et RADERMACHER in *Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap* T. III. p. 206. Iconem Buggessi v. in VALENTYN'S *Oostindien* T. II. p. 182. tab. 41.

f) Pluribus de hoc ritu egi libro *de generis hum. varietate* p. 230. ed. 3.

g) Cf. Decad. IV. ad tab. 39.

L. MARQVESANI.

(- Tab. L. -)

Debo rarissimum et eximium hocce cranium amicitiae dilectissimi quondam auditoris, Cl. LANGSDORFF M. Dris et indecessi naturalis historiae scrutatoris, qui in nupero memorabili periplo, Ruthenorum Augustissimi Imperatoris iussu, duce perillustri et longe meritissimo DE KRUSENSTERN, absoluto, in Nukahiwah primaria nouarum Marchionis insularum ^{h)} acquisiuit, mihiique dum adhuc per biennium in Aleuticis insulis et vicinis Americae borealis oris remanet, interim per socios laborum et studiorum in tanto itinere feliciter in Europam reduces, dono misit.

Incolae harum insularum ab omnibus qui eas inuiserunt Europaeis, uno ore pro pulcherrimis quod corporis symmetriam et proportiones attinet, non immensi tantum maris pacifici insulanorum, sed et reliqui qua late patet orbis terrauei gentium, declarantur ⁱ⁾, quod praesertim Cl. TILESII, Russorum Imperatori ab aulae consiliis, meique amantissimi curatae dimensiones viri iuuenis Marquesani testantur ^{k)}, quas iunctim cum insigni apparatu iconum rerum naturalium peritissima manu ab ipso in itinere

^{h)} Malo more plerique nuperorum nautarum qui ad hasce insulas appulerunt diuersa noua nomina ipsis imposuerunt; hinc v. c. a gallo MAR-CHAND vocantur *Iles de la Revolution*, ab anglo VAN COUVER *Heges's Islands*, a Bostonio-Americano ROBERT *Washington's Islands*. Aptissime vero nominantur *Novae Marquesanae* cum vicinae sint antiquioribus eiusdem nominis quae ab Hispano navarcho ALV. DE MENDANA iam a. 1595 inuisa et descripta pridem Europaeis innotuerunt.

ⁱ⁾ v. COOK's *voyage to the South-pacific Ocean* T. I. p. 308. "The inhabitants of the Marquesas, collectively, are without exception the finest race of people in this sea. For fine shape and regular features they perhaps surpass all other nations."

^{k)} v. eas in VOGTIR *Magazin für den neuesten Zustand der Naturkunde* T. XII. p. 495. et in eiusdem promptuarii, T. XI. p. 299. iconem manus reginae Nukahiwensis a LANGSDORFFIO curate delineatam, vt specimen exhiberet eximii artificii et symmetricae elegantiae qua memorabiles isti insulani corpora sua a capite vt. aiunt vsque ad calcem scarificando mirifice pingunt (quod vulgari Otaheitarum idiomate *tatower* vocatur).

itinere delineatarum et doctissima earum descriptione mecum amice communicauit.

Cranium ipsum Marquesani vti totali quidem habitu proprius abest ab eo Otaheitae quod alias (— Dec. III. tab. 36. —) exhibui, ita et in singularium partium fabrica peculiari, vt v. c. iugo elatiore quod frontem medium ad suturae locum percurrit etc. attamen conformatio[n]is elegantia hoc ipsum longe excedit, ad latera magis compressum, verticis fornice palchrius arcuato, bregmatibus non adeo tuberosis, superciliis ossis prope n[as]um minus tumidis aliisque vel ex iconum comparatione patentibus momentis.

Ceteroquin caput hoc singulari modo pro more bellicosis istis anthropophagis solemini, qui nempe occisorum crania tanquam trophya secum gestare solent, ligatum et ad suspendendum aptatum est; quo quidem fine cingulum ex corticis nucem cocos ambientis fibris artificiose plexum per narium meatum decurrens mandibulam inferiorem cum ipsa caluaria firmissime iungit, quod et praeterea ligneo cylindro narium aperturae intruso eo magis immobile redditur; funiculus autem ex iisdem fibris contextus suspendendo capiti inseruit.

© SUB GÖTTINGEN / GDZ | 2010

QPCARD 201

